

EMLÉKEZTETŐ

a 2014. évi XXXVIII. törvény (DH1 tv.), a 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) és a 2014. évi LXXVII. törvény (forintosítási tv.) értelmezésével és gyakorlati alkalmazásával összefüggő bírósági kérdések tárgyában a Kúria Polgári Kollégiumában – 2015. június 22-én, 23-án, 29-én és július 2-án – a devizahiteles pereket tárgyaló kúriai bírák, valamint a főtanácsadók részvételével megtartott megbeszéléseken kialakított álláspontokról

I. A DH1 TV. -NYEL ÖSSZEFÜGGŐ KÉRDÉSEK

1. A DH1 tv. 1. és 16. §-ához

1. 2015 januárjától érkező kereseti kérelmek esetén nagy számban tapasztalható, hogy a kereseti kérelmek tartalma miatt az eljárás felfüggesztésére a DH1 tv. alapján nincs lehetőség. Ilyen, amikor a kereseti kérelem annak megállapítására irányul, hogy a szerződés nem jött létre, mert nem a bank, hanem az autókereskedő írta alá a szerződést, vagy csak a szerződéskötési költség visszatérítésére irányul a kereset. (Budapest Környéki Törvényszék)

Válasz:

Ha a Hpt. szerinti pénzügyi intézménynek nem minősülő autókereskedő köt a fogyasztóval fogyasztói kölcsönszerződést, akkor az valóban nem tartozik a DH1 tv. hatálya alá, és így valóban nincs lehetőség az eljárások felfüggesztésére sem. Ha azonban az autókereskedő a pénzügyi intézmény képviselőjeként járt el, úgy a szerződés természetesen a törvény hatálya alá tartozik és ha a DH1 tv. 16. §-a szerinti a kereset, a peres eljárást a bíróság jogosult és köteles felfüggeszteni. Így van ez abban az esetben is, ha az autókereskedő kezdetben álképviselőként járt el, ám nyilatkozatát utólag a pénzügyi intézmény jóváhagyta. Jóváhagyás hiányában pedig a fogyasztói kölcsönszerződés létrejöttéről sem beszélhetünk [Ptk. 215. és 221. §], ezért az ilyen keresetekre fogalmilag nem vonatkozik a DH1 tv. 16. §-a szerinti felfüggesztési kötelezettség.

Amennyiben a kereset kizárólag a szerződéskötési költség visszatérítésére irányul, az még nem zárja ki azt, hogy a szerződés a DH1 törvény hatálya alá tartozzon, mivel a hatály alá tartozás nem függ a felek szándékától, illetve keresetük (kérelmük) tartalmától, ez azonban nem jelenti automatikusan azt is, hogy az adott peres eljárás felfüggesztésére a bíróság a DH1 tv. 16. § (1) bekezdése alapján jogosult és köteles lenne. A bíróság a peres eljárás felfüggesztésére a DH1 tv. 1. és 16. § (1) bekezdése értelmében csak akkor jogosult és köteles, ha a költség visszatérítésére irányuló követelés a DH1 tv. 3. § (1) bekezdése vagy 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötésen is alapul. A hivatkozott kikötések nyilvánvaló semmisségének észlelésére ebben az esetben a bíróság hivatalból köteles. Tekintve azonban, hogy a szerződéskötési költség egyszeri, a szerződéskötés időpontjában esedékes összeg, nehéz olyan esetet elképzelni, ahol az e költségre vonatkozó szerződéses kikötések a DH1 tv. 3. § (1) bekezdése vagy 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötésnek minősülne. Ebből pedig az következik, hogy ebben az esetben valóban nincs mód a peres eljárás felfüggesztésére.

2. A DH2 tv.-vel módosított DH1 tv. 1. § (2) bekezdés a) pontja kiveszi a törvény hatálya alól a hitelkártyához vagy fizetési számlához kapcsolódó, a b) pontja pedig az állami kamattámogatással nyújtott lakáscélú forint alapú kölcsönszerződéseket. Gyakorlati problémaként merült fel, hogy az a) pont szerinti szerződéses konstrukciók esetenként tartalmaznak személyi kölcsönre vonatkozó szerződést is, és a kereseti követelés az ezekből eredő követeléseket együttesen tartalmazza. Ilyen esetekben a hitelkártyához kapcsolódó kölcsönszerződések tárgyában az eljárás folytatásának van helye, azonban a konstrukció más elemei tekintetében továbbra is az eljárás felfüggesztésére vonatkozó előírások érvényesek. Bíráink ilyen esetekben a felfüggesztéssel nem érintett kérelem

tárgyában folytatják az eljárást, míg a törvény hatálya alá tartozó kérelmek tárgyában az eljárás felfüggesztve marad. Új kereseteknél problémát okozott, hogy csak a törvény hatálya alá tartozó kérelmek vonatkozásában függeszthető fel az eljárás, így a per folytatódik és statisztikailag nem mutatható ki, hogy itt is – legalábbis részben – a DH1 tv. hatálya alá tartozó ügyről van szó. (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A részbeni felfüggesztéssel kapcsolatos megoldás nem támogatható, mivel a szerződéses konstrukció a kérdésben jelzett módon nem bontható szét, ezért tehát a szerződés egésze a törvény hatályán kívül esik. Ebből pedig az következik, hogy a felfüggesztésnek ezen esetekben egyáltalán nincs helye, az ügyeket le kell tárgyalni. A statisztikai probléma ezáltal okafogyottá válik.

2. A DH1 tv. 16. §-ához

*1. Eltérő a bírák gyakorlata abban a kérdésben, hogy a DH1 törvény 16. §-ában említett külön törvényben meghatározott intézkedésig, de legkésőbb a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti felülvizsgált elszámolás bejelentését követő 30. napig történő **felfüggesztés jogszabályi alapját azon ügyekben, amelyek a DH2 törvény hatályba lépése után indultak, mi képezi.** A bírák egyik csoportja a DH1 törvény 16. §-át értelemszerűen alkalmazva függeszti fel ezen újonnan indult peres eljárásokat; más része pedig az 1952. évi III. törvény (Pp.) felfüggesztésére vonatkozó általános szabályait látja alkalmazhatónak. (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

Noha a DH1 tv. 16. §-a hatályos szövegének szó szerinti értelmezése esetén a DH2 tv. hatálybalépését követően indult perekben nincs helye új felfüggesztésnek, álláspontunk szerint az eljárások felülvizsgált elszámolásig való felfüggesztésére irányuló jogalkotói cél ebben az esetben is fennáll, ami a DH1 tv. 16. §-ára, valamint a DH2 tv. 38. § (1) és (2) bekezdésére együtt hivatkozva lehet megvalósítható. A Pp. 152-155. §-ai szerinti felfüggesztést viszont nem lehet megfelelően értelmezni a bank DH2 tv. szerinti elszámolási kötelezettségére mint előkérdésre vonatkozóan, mert e kötelezettség közvetlenül a törvényen alapszik még akkor is, ha az speciális eljárás útján még vitatható.

Az állított jogalkotói szándékot az támasztja alá, hogy a peres eljárások felfüggesztését nem kizárólag a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződésekre vonatkozó tisztességtelenségi vélelem megdöntése iránti perek alakulása mint más polgári per tárgyát képező előzetes kérdés elbírálása indokolta, hanem a bank önkéntes jogkövetésen alapuló elszámolási kötelezettsége is. A felülvizsgált elszámolás ugyanis a továbbiakban a DH2 tv. 29. §-a értelmében már más polgári eljárásban nem vitatható.

Tehát a DH1. tv. 16. § (1) bekezdését és a DH2 tv. 38. § (1) és (2) bekezdését együttesen értelmezve – és a jogalkotói szándékot is figyelembe véve – a 2014. december 31. napját követően indult ügyekben is lehetséges a peres eljárás felfüggesztése, mely esetben a végzés rendelkező része a következő: A bíróság a peres eljárást a felülvizsgált elszámolás bejelentéséig felfüggeszti.

*2. A DH1 törvény 16. § (1) bekezdése utolsó mondatának gyakorlati alkalmazása során merült fel kérdésként, **mi a helyes eljárás, ha a felperes arra hivatkozik, hogy olyan szerződés alapján kíván igényt érvényesíteni, amely nem tartozik a DH1 törvény hatálya alá?** A bíróság felfüggesztő végzése elleni fellebbezés lehetőségét a törvény kizárja, azonban előfordult, hogy a felperes az eljárás folytatása iránti kérelmét a Pp. 114. § vagy a 114/A. § szerinti kifogásként terjesztette elő. A Pp. 114. és 114/A. § szerinti kifogások ezekben az ügyekben tekinthetőek-e tartalmuk szerint a felfüggesztő végzések elleni fellebbezésként, és mint ilyenek, a DH1 tv. 16. § (1) bekezdés alapján hivatalból elutasíthatóak-e? (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

Az eljárás elhúzódása miatti kifogás a Pp. 114/A. § (2) bekezdésében foglalt speciális törvényi feltételek kivételével a kérdésben jelzett esetben megalapozottan nem hozható fel, így az ilyen kifogások elutasítandóak. Más a helyzet a Pp. 114. §-a szerinti eljárás szabálytalansága elleni kifogás vonatkozásában.

A DH1 tv. 16. § (1) bekezdés utolsó mondata szerint a felfüggesztő végzés ellen nincs helye fellebbezésnek; a Pp. 234. § (3) bekezdése szerint pedig csak akkor lehet a bármilyen címen előterjesztett megtámadást fellebbezésnek tekinteni, ha a határozat ellen fellebbezésnek helye van. Ilyen esetben a beadványt a Pp. 114. §-a szerinti eljárás szabálytalansága elleni kifogásnak kell tekinteni. Ha a felfüggesztésnek eleve nem lett volna helye, akkor a benyújtott kifogást az eljáró bíróság saját hatáskörében veszi figyelembe és dönt az eljárás folytatásáról. Ha viszont a felfüggesztésnek eredendően helye volt, ám a felfüggesztés feltételei utóbb megszűntek, akkor a fél beadványát az eljárás folytatása iránti kérelemnek kell tekinteni és arról alakszerű határozatot kell hozni.

II. A DH2 TV. -NYEL ÖSSZEFÜGGŐ KÉRDÉSEK

1. A DH2 tv. 16. §-ához

1.A DH2 tv. 16. § (1) és (4) bekezdése ellentétes tartalmú rendelkezést tartalmaz abban a tekintetben, hogy míg az (1) bekezdés a pénzügyi intézmény részére az elszámolás fogyasztó részére történő megküldésének a kötelezettségét írja elő, a (4) bekezdés bármely adós, kezes vagy zálogkötelezett részére nem kötelezően kézbesítendő elszámolást tartalmaz. Kinek kell a pénzügyi intézménytől az elszámolást megkapnia és ki fordulhat a pénzintézethez, majd ezt követően a jogszabályban rögzített további szervekhez, végső soron a járásbírósághoz felülvizsgált elszámolás, jogorvoslat érdekében? (Egri Törvényszék).

Válasz:

A DH2 törvény 16. § (1) bekezdése, valamint módosítással érintett (4)-(6) bekezdései alapján el kell határolni egymástól

- a) az elszámolás közvetlen megküldésére jogosult személy (aki az elszámoláson címzettként szereplő fogyasztó vagy az elszámolás időpontjában a fogyasztó helyébe lépett jogutódnak minősül),
- b) a másolatra jogosult személy, valamint
- c) a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személy fogalmait.

a) A törvény egészét és célját tekintve **az elszámolás közvetlen megküldésére** és annak a törvényben meghatározott eljárási rend szerinti vitatására az a szerződésben félként szereplő természetes személy **jogosult**, aki az önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében eljárva (tehát mint **fogyasztó**) kötött a pénzügyi intézménnyel olyan kölcsön- (hitel-, illetve pénzügyi lízing-) szerződést, amelynek vonatkozásában a pénzügyi intézmény a törvény alapján, illetve a fogyasztó kérésére elszámolásra köteles. [DH2 tv. 1. §, 2. §, 3. § (1) bek., 4. § (1) bek., 5. §, 6. § (1)-(4) bek., 7. § (2) bek., 10. § (1) és (3) bek., 16. § (1) bek.].

Lehetséges, hogy **az elszámolás időpontjában** a szerződés alanyi pozíciójában már nem a szerződésben eredetileg szerződő félként (kölcsönvevőként/hitelfelvevőként, illetve lízingbe vevőként) szereplő **fogyasztó** található, hanem az ő **jogutódja**. Jogutódlás akár élők között, akár halál esetén lehetséges. A DH2 tv. 6. § (5a) bekezdése szerint az elszámolási kötelezettség a pénzügyi intézményt – a fogyasztó személyében bekövetkezett változás esetén – az elszámolás

időpontjában vele szerződéses viszonyban álló fogyasztóval szemben terheli. **Élők közötti jogutódlás esetén a DH2 tv. értelmében tehát csak akkor lesz elszámolásra köteles az új jogosulttal a pénzügyi intézmény, ha a Hpt. értelmében a jogutód is fogyasztónak minősül.**

A DH2 tv. 31. §-a rendelkezik a halál esetén történő jogutódlásról, miszerint a szerződést kötő fogyasztó Ptk. szerinti örököse az, akivel szemben a pénzügyi intézmény elszámolásra köteles. **Halál esetén történő jogutódlásnál tehát az elszámolásra és annak vitatására jogosult személy bármely örökös (nem fogyasztó is) lehet.**

A kölcsön/hitel/pénzügyi lízingszerződés személyes, illetve dologi kötelezettje (pl. kezes, zálogkötelezett) csak akkor jogosultak elszámolásra, ha egyébként a kölcsön/hitel/pénzügyi lízingszerződésben maguk is hitelfelvevőként vagy lízingbevevőként (kötelezettként) szerepelnek vagy az így szereplő fél – akár élők közötti, akár halál esetére szóló – jogutódai.

b) A DH2 tv. módosított 16. § (4) bekezdése értelmében csak másolatra jogosult:

- **bármely adós(társ), aki az elszámolás közvetlen megküldésére nem jogosult**, így a házastárs, bejegyzett élettárs vagy élettárs, ha a hitelfelvétel a közös vagyon terhére történt, ám e személyek a szerződésben hitelfelvevőként nem szerepelnek, illetve a szerződés fogyasztói alanyi pozíciójába jogutódként sem kerülnek bele, valamint a

- **a kezes és a zálogkötelezett**, szintén akkor, ha sem közvetlen elszámolásra kötelezett fogyasztóként, sem annak jogutódjaként nem minősül az elszámolás időpontjában.

Aki csak másolatra jogosult, a DH2 tv. 16. § (3) és (6) bekezdései szerint kérheti, hogy részére az elszámolás másolatát a pénzügyi intézmény tájékoztatásul küldje meg. [A DH2 törvény 16. § (3) bekezdése alapján amikor a pénzügyi intézmény valamennyi érintett fogyasztó számára megküldte az elszámolást, ennek tényét 15 napon belül az internetes honlapján közzé kell tennie. A DH2 törvény 16. § (6) bekezdése alapján a másolatra jogosult személy a másolat iránti kérelmét legkésőbb a honlapon történő közzétételt követő 30 napon belül terjesztheti elő.] A csak másolatra jogosultak tehát sem arra nem jogosultak, hogy velük a bank közvetlenül számoljon el, sem arra, hogy az elszámolásra közvetlen jogosulttal szembeni banki elszámolást a DH2 tv. 18. skk. §-ai szerint vitassák. Igényüket az elszámolásra közvetlenül jogosult személlyel szembeni jogviszonyukban tudják rendezni.

c) A DH 2 tv. módosított 16. § (4) bekezdése ismeri a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személy fogalmát is. Ilyen személynek az a másolatra jogosult személy tekinthető, aki az elszámoláson címzettként nem szerepelt, de a szerződésben hitelfelvevőként vagy lízingbevevőként (kötelezettként) szerződő fél. Vagyis a másolatra jogosult személyek közül csak a hitelfelvevőként vagy lízingbevevőként (kötelezettként) szerződő fél jogosult egyúttal az elszámolás vitatására is, a többiek csak másolatra jogosultak [vö. b) bont]. Összegezve: azok a másolatra jogosult személyek jogosultak az elszámolás vitatására, akiket a DH2 törvény 16. § (4) bekezdésének 3. mondata egyértelműen meghatároz, vagyis a kezes és a zálogkötelezett nem.

2. Adóstársak esetén az elszámolást valamennyi adóstárs részére meg kell küldeni? Mindegyik adóstárs élhet-e a jogorvoslattal és az elszámolás egységessége hogyan biztosítható, ha az elszámolás esetlegesen különböző időben kerül megküldésre az adóstársak részére? (Szegedi Törvényeszkék)

Válasz:

Csak a szerződésben kölcsönvevőként (hitelfelvevőként, illetve lízingbevevőként) szereplő fél – illetve jogutódlás esetén a jogutódja – számára kell az elszámolást közvetlenül megküldeni. Az elszámolással kapcsolatos jogorvoslatra is csak ez a fogyasztó, illetve jogutód válik jogosulttá. Az elszámolás, illetve a panasz intézésére a DH2 tv. 16. §-át 2015. május 18. napjától módosító 2015. évi LII. törvény 1. § (2) bekezdése írt elő rendelkezéseket a DH2 tv. 16. § új (5) és (6)

bekezdésében.

2. A DH2 tv. 25. §-ához

Kérdésként vetődik fel, hogy a PBT mely határozata ellen kezdeményezhető bírósági felülvizsgálati nemperes eljárás. A DH2 tv. 25. § (1) bekezdése alapján a PBT eljárást megszüntető döntése ellen is kezdeményezhető polgári nemperes eljárás. Az eljárást megszüntető döntés alatt szűkítő értelmezéssel csak a PBT érdemi megszüntető határozatai értendők, abban az esetben azonban a jogorvoslat lehetőségétől elzárjuk a fogyasztók egy részét, ha nem érdemi okból kerül sor a megszüntetésre (pl. hiánypótlásnak eleget nem tevő fogyasztó vonatkozásában kerül sor a megszüntetésre stb.).

A nem érdemi okból történő megszüntetés esetén pedig keresettel sem támadható a PBT döntése. Az ismételt kérelem benyújtásának a lehetőségét pedig a kérelem benyújtására nyitva álló határidő letelte zárja ki. Esetleges jogszabály-módosítással – a benyújtáshoz fűződő hatályok fenntartásával [Pp. 132. § (1) bekezdés analógiájára] ez a probléma megoldható volna. (Egri Törvényszék)

Válasz:

A problémát észlelve a DH2 tv. 25. §-át módosította a 2015. évi LII. törvény 1. § (8) bekezdése. A DH2 tv. 25. § (2) bekezdés d) pontja értelmében a bírósági felülvizsgálat lehetősége már kiterjed a fogyasztói kereset nem érdemi okból történt elutasítására, illetve az eljárás nem érdemi okból történt megszüntetésére is.

3. A DH2 tv. 28. §-ához

*1. Amennyiben a DH2 tv. szerinti nemperes jogorvoslati eljárásban a fogyasztó az elszámolás helyességét vitatja, és **nem áll rendelkezésre** a törvény 28. § (1) szerinti **segédprogram, a bíróság milyen módon, eszközzel ellenőrizheti az elszámolás helyességét**, miután az eljárásban egyéb bizonyításnak nincs helye? (Kecskeméti Törvényszék)*

Válasz:

A bíróság ebben az esetben kizárólag a bevitt számadatok helyességét, illetve az elszámolásra való jogosultságra vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartását tudja ellenőrizni, vagy az egyszerűbb számítási műveleteket.

2. A nemperes eljárás jellegéből és a törvényi rendelkezésekből adódóan a bíróság újabb bizonyítást nem foganatosíthat, az elszámolás helyességét szakértővel nem vizsgálhatja, de akár a kérelmező sem bocsáthat a bíróság rendelkezésére további bizonyítékokat.

*Ebből következően az **érdemi felülvizsgálatra a bíróságnak nincs lehetősége**, mint ahogy arra sem, hogy ennek érdekében a PBT elé az ügyet visszautalja, ekként a hatályos szabályozás a bírósági felülvizsgálatot kiüresíti, a bíróság érdemi, a felülvizsgálat körében általában biztosított, annak lényegét jelentő jogorvoslatot vonja el. (Egri Törvényszék)*

Válasz:

A jogorvoslat jellegével kapcsolatos észrevételek a jövőben is helytállóak maradnak, mivel a DH2 tv. módosítással érintett 28. § (1) bekezdése értelmében továbbra sincs lehetőség újabb bizonyítás lefolytatására: a polgári nemperes eljárásban a bíróság kizárólag azon iratok és adatok alapján dönt, amelyek a Pénzügyi Békéltető Testület eljárása során rendelkezésre álltak; az eljárásban egyéb bizonyításnak helye nincs. Arra azonban a bíróságnak a 2015. évi LII. törvény 1. § (8) bekezdésével módosított DH2 tv. 25. § (1) bekezdése értelmében módja lesz, hogy a kérelemnek helyt adva megállapítsa, hogy a pénzügyi intézmény elszámolása, illetve a PBT döntése jogszabálysértő és a

PBT döntését hatályon kívül helyezze a pénzügyi intézmény új elszámolás készítésére kötelezése mellett, illetve hogy a kérelemnek helyt adva megállapítsa, hogy a PBT döntése – ha a Pénzügyi Békéltető Testület a fogyasztó kérelmét nem a kérelem megalapozatlansága miatt utasította el és szüntette meg az eljárást – jogszabályt sért, és annak hatályon kívül helyezése mellett a PBT-t új eljárás lefolytatására kötelezze. A rossz beviteli adatok miatti helytelen elszámolás, illetve a más okból származó hiba kiszűrésének, illetve a DH2 tv. elszámolási kötelezettségre, vagy annak közlésére vonatkozó jogszabályi előírások helytelen értelmezése miatti jogsértés ezen az úton vélhetően jobban kiszűrhető lesz, mint a bíróság – módosítás előtti, szintén új bizonyítás lefolytatása nélküli – reformatórius jogköre alapján.

3. A nemperes eljárás felfüggeszthető-e abban az esetben, ha a bíróság az Európai Unió Bíróságához, vagy az Alkotmánybírósághoz fordul? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

Noha sem a DH2 tv. 28. § (4) bekezdése, sem a törvény miniszteri indokolása nem értelmezi a saját alkalmazásában a felfüggesztés intézményét, arra a bíróságnak az Alaptörvény 28. cikkére tekintettel nincs alkotmányos lehetősége, hogy a DH2 tv. 28. § (4) bekezdését úgy értelmezze, mint amely az Alkotmánybírósághoz, illetve az Európai Unió Bíróságához (a továbbiakban: „EuB”) fordulás lehetőségét kizárja, ez ugyanis Magyarország uniós kötelezettségeinek, illetve Alaptörvénye E) cikk (2) bekezdésének, 24. cikk (2) bekezdés b) pontjának és 28. cikkének a megsértését jelentené. Erre tekintettel a DH2 tv. 28. § (4) bekezdését – a DH2 tv. 24. §-a értelmében – úgy kell értelmezni, mint amely nem zárja ki sem a polgári nemperes eljárásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések bírói kezdeményezésre történő alkotmánybírósági normakontrollját a Pp. 155/B. §-ának megfelelő alkalmazásával a nemperes eljárás felfüggesztése mellett, sem a bíróság előzetes döntéshozatal iránti EuB-hez fordulását a Pp. 155/A. §-a alapján, szintén a nemperes eljárás egyidejű felfüggesztésével.

4. A DH2 tv. 36/D. §-ához

1. A közérdekű keresetindítási jog ilyen időbeli kiterjesztése felveti a közérdekű keresetindítások és az ezt követő elszámolás, valamint a DH1 tv. 16. § (2) bekezdésén alapuló felfüggesztett perek egymáshoz való viszonyának rendezése szükségességét, amelyre a DH2 tv. 38. § (3) bekezdése vonatkozik, azaz, ha 2015. december 31-ig az eljárás folytatására a DH2 tv. 38. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem kerülhet sor; úgy a felfüggesztés tartalma a törvény erejénél fogva a felülvizsgált elszámolás bejelentéséig meghosszabbodik. Ez a szabály ugyanakkor biztosan nem vonatkoztatható a DH2 tv. 36/D. §-ában rögzített perújítási kérelem előterjesztésére, amely utóbbi lényege, hogy amennyiben a DH2 tv. 36/A. § (1) bekezdése szerinti hiánypótlási felhívás kiadásának időpontjában a Felügyelet által a DH1 tv. 6. § (2) bekezdéséhez kapcsolódó, a DH2 tv. 15. fejezetében rögzített közérdekű keresetindítás alapján a pénzügyi intézménnyel szemben indított polgári peres eljárás már jogerősen befejeződött, de egyébként a DH2 tv. 36/A. § (1) bekezdése szerinti eljárásban felmerült adatok alapján keresetváltoztatásnak lenne helye, úgy a Felügyelet a hiánypótlási eljárást megszüntető végzés jogerőre emelkedésétől számított 60 napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljáró elsőfokú bíróságnál. (Szekszárdi Törvényszék)

2. Amennyiben az alapügyhöz tartozó közérdekű keresetindítás jogerős befejezése után az elszámolásra sor kerül és ezt követően a DH1 tv. 16. § (2) bekezdése szerint az érvénytelenségi per is folytatható és érdemben befejeződik, úgy kérdés, hogy a DH2 tv. 36/D. §-ában rögzített perújítási kérelem alapján indult perújítási eljárás eredményeként az újabb ÁSZF rendelkezések érvénytelenségének megállapítása eredményez-e újabb önálló elszámolási kötelezettséget és ehhez kapcsolódó újabb felülvizsgálati eljárást (pénzügyi békéltető testületi eljárás, valamint bírósági nemperes eljárás), avagy közvetlenül lehetőséget teremt a jogerősen befejezett érvénytelenségi elszámolási perben meghozott ítélettel szemben perújítási eljárás

kezdeményezésére. (Szekszárdi Törvényszék)

3.Kérdés az is, hogy ilyenkor a perújítási kérelem előterjesztésére a Polgári perrendtartásban megszabott határidők [Pp. 261. § (1) és (3) bekezdés] az érvénytelenségi perekben az általános szabályok szerint érvényesülnek-e, tekintettel arra, hogy a DH2 tv. 36/D. § (4) bekezdés c) pontja csak a közérdekű keresetindításhoz kapcsolódóan zárta ki a perújítási kérelem előterjesztésére nyitva álló határidőkre vonatkozó perrendi szabályok alkalmazását. (Szekszárdi Törvényszék)

4.A DH2 törvény 36/D. §-án alapuló perújítási eljárásban a Pp. 268. §-ában foglaltakkal összevetésben milyen tartalmú határozat hozható, amennyiben a perújítással megtámadott határozat megváltoztatásának indoka az újabb ÁSZF-ek tisztességtelenségén alapuló érvénytelenség megállapítása?

Ez esetben az alapügyben meghozott érdemben helyes döntés hatályában fenntartására, avagy annak egészbeni, vagy részbeni hatályon kívül helyezése mellett a tisztességtelenség tekintett ÁSZF-ek teljes körű meghatározása mellett új határozat hozatalára kerül-e sor? (Szekszárdi Törvényszék)

Válasz:

A DH1 tv. 16. § (2) bekezdése alapján fel kellett függeszteni azokat a pereket, amelyeknek a tárgya részben vagy egészben a DH1 tv. 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés, illetve amely pereket az ilyen szerződéses kikötésen is alapuló követelés érvényesítése iránt a pénzügyi intézmény indított a fogyasztóval szemben, ha a 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés a devizaalapúnak nem minősülő fogyasztói deviza kölcsönszerződésben szerepel. A felfüggesztés a DH2 tv. 38. § (1) bekezdés b) pontja és (3) bekezdése értelmében meghosszabbodik a DH1 tv. 4. § (1) bekezdése szerinti egyoldalú szerződésmódosítást tartalmazó általános szerződési feltétel tisztességtelensége tárgyában a DH1 tv. 6. § (2) bekezdése alapján közérdekű keresettel indított per jogerős befejezését követően elvégzett, felülvizsgált elszámolás bejelentéséig. A tisztességtelenség tárgyában indított közérdekű perben hozott jogerős ítélet ellen a DH2 tv. 36/D. §-a alapján előterjesztett perújításra tekintettel a felfüggesztés törvény erejénél fogva történő meghosszabbodása tehát nem vonatkoztatható.

Ha azonban a tisztességtelenség tárgyában hozott jogerős ítéletet a perújítás eredményeként a bíróság a Pp. 268. §-a és a DH2 tv. 36. §-a alapján részben vagy egészben hatályon kívül helyezi és a jogszabályoknak megfelelően új határozatot hoz, a pénzügyi intézmény új elszámolás készítésére köteles a DH2 tv. 36/E. §-a, annak harmadik mondata értelmében.

Bár a DH2 tv. 36/D. § (4) bekezdés c) pontja alapján e speciális perújítási eljárásban nem alkalmazható a Pp. 267. §-a, a 267. § (1) bekezdésének az a fordulata a DH2 tv. 36/D. § (7) bekezdése értelmében mégis alkalmazandó marad, hogy a pert a perújítási kérelem korlátai között kell újratárgyalni. Ebből pedig az következik, hogy a bíróságnak ebben a speciális perújítási eljárásban sem a korábbi jogerős ítélettel érintett keresetet kell ismételtelen elbírálnia, hanem a perújítási kérelem felől kell döntenie. Ha tehát a bíróság a pernek a perújítási kérelem keretei között való újratárgyalása alapján úgy véli, hogy a perújítási kérelem érdemben alaptalan volt, akkor ítéletével a megtámadott ítéletet (ítéleteket), illetve ítéleti hatályú döntéseket hatályában fenntartja. Ha viszont a perújítási kérelem részben vagy egészben érdemben alapos volt, akkor a bíróság ítéletével a megtámadott ítéletet (ítéleteket), illetve ítéleti hatályú döntéseket részben, vagy egészben hatályon kívül helyezi és új ítéletet hoz. Abban a sajátos esetben viszont, ha a perújítással támadott jogerős ítélet megváltoztatásának indoka az újabb ÁSZF-ek tisztességtelenségén alapuló érvénytelenség megállapítása a DH2 tv. 36/D. §-a alapján az a válasz adható, hogy figyelemmel arra, hogy a perújítási kérelem érdemben alapos volt, a bíróság a megtámadott ítéletet (ítéleteket), illetve ítéleti hatályú döntéseket ítéletével teljes egészében (egészükben) hatályon kívül helyezi és immár valamennyi ÁSZF tisztességtelenségét – ideértve a perújítási kérelemben megjelölt újabb ÁSZF-ek tisztességtelenségét is – tartalmazó új ítéletet hoz.

A fentebb jelzettek szerint a DH2 tv. 36/E. § harmadik mondata értelmében tehát mód van arra, hogy ha a 36/D. § szerinti perújítás kimenetele alapján a DH2 tv. szerint korábban már megvalósult elszámolás megváltoztatása szükséges, akkor arra az érintett fogyasztói kölcsönszerződések vonatkozásában készített új elszámolással sor kerüljön; az új elszámolás megküldésének véghatárideje a polgári peres eljárás (vagyis a perújítási eljárás) jogerős befejezésétől számított hatvanadik nap.

Tekintve, hogy a DH2 tv. 36/D. §-a alapján előterjesztett perújítás a DH1 tv. 16. § (2) bekezdése alapján felfüggesztett, majd a törvény erejénél fogva felfüggesztve maradó per folytatásának és jogerős eldöntésének nem képezheti akadályát, az új elszámolásra figyelemmel a felfüggesztést követően újraindult és jogerősen eldöntött per kapcsán is helye lehet perújításnak a Pp. 260. § (1) bekezdés a) pontja alapján, immár kizárólag a Pp. perújítási szabályai szerint. Ebben a perújítási eljárásban arra kell figyelemmel lenni, hogy a bíróság a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése és a – hatályossá, illetve érvényessé nyilvánítás kapcsán mögöttesen alkalmazandó – Ptk. alapján az új elszámolással érintett körben már nem marasztalhat (ez ugyanis „kétszeri elszámolásnak” minősülne).

5. A DH2 tv. 37. §-ához

1. Kérdésként merül fel, hogy a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése alkalmazásában a felperes által megjelölt jogkövetkezmény a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt határozott kérelem kivül, lehet-e más is. Lehetséges-e, hogy a felperes az elszámolás más módjára alapozva terjeszt elő meghatározott összeg visszafizetésére vonatkozó igényt? (Budapest Környéki Törvényszék)

Válasz:

Mivel a DH2 tv. lex specialis a Ptk.-hoz (és annak 237., valamint 239/A. §-ához) képest, ezért a DH2 tv. hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződések esetében a törvény 37. § (1) bekezdése alapján csak az ott megjelölt jogkövetkezmény-típusok iránti igény előterjesztése lehet megalapozott a marasztalás összegének egyidejű megjelölése esetén, éspedig attól függetlenül, hogy milyen fizetési kötelezettséget eredményező érvénytelenségi ok merült fel, illetve hogy érvényessé vagy hatályossá nyilvánítást kér-e a felperes. A fizetési kötelezettséget eredményező érvénytelenségi ok tehát nem csak a törvény hatálya alá tartozást megalapozó érvénytelenségi ok (árfolyamrés, illetve tisztességtelen egyoldalú szerződésmódosítás) lehet. Ha e kívánalom nem teljesül, a 37. § (2) vagy (3) bekezdésben foglaltak szerint kell eljárni.

2. A kezes és a zálogkötelezettek esetében mi lehet az elfogadható határozott kereseti követelés? Ehhez képest a pertárgyérték meghatározása milyen módon történjen? (Budapest Környéki Törvényszék)

Válasz:

A DH2 tv. 37. §-a olyan, a Ptk. 237., illetve 239/A. §-ához képest speciális szabály, amely az érvénytelenség további jogkövetkezményének levonása szempontjából perbeli legitimációval rendelkező kezes és zálogkötelezett esetére is alkalmazandó. A kezes, illetve a zálogkötelezett perbeli legitimációval akkor rendelkeznek, ha a pénzügyi intézménynek a kölcsönszerződés adósa helyett részben vagy egészben ők teljesítettek. Ebben az esetben a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése, valamint a Ptk. 234. § (1) bekezdése és 235. § (2) bekezdése értelmében nem csak a szerződő felek, hanem a kezes és zálogkötelezett is mint egyéb, jogilag érdekelt személyek is perelhetnek olyan mértékben, amennyiben ezt a jogi érdekük megalapozza [2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 10. b) pontja és indokolása]. A DH2 tv. 37. § (1) bekezdése értelmében az érvényessé vagy a hatályossá

nyilvánítás iránti kérelmük tehát akkor lehet megalapozott, ha a kérelem pontos összeget is tartalmaz a kezes, illetve a zálogkötelezett által a pénzügyi intézménynek teljesített összeghez igazodóan. Ehhez képest a pertárgyértéket a Pp. 24. § (1) és (2) bekezdésére, különösen is a (2) bekezdés f) pontjára figyelemmel kell meghatározni [a megalapozott marasztalási összeg a kezes, illetve a zálogkötelezett által teljesített összeg lehet, így ez a pertárgyérték is].

*3.A DH2 törvény 37. §-a tekintetében **nem egyértelmű** – figyelemmel a törvényjavaslat indokolására és arra a körülményre is, hogy a bíróság nincs kötve a felperes által kért jogkövetkezményhez –, **hogy kérhetik-e a felek az „eredeti” állapot helyreállítását, vagy – függetlenül az érvénytelenség okától – ettől el vannak zárva.** (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A DH2 tv. a Ptk.-hoz képest lex specialis, ezért az eredeti állapot helyreállítása megalapozottan nem kérhető (nem alkalmazható).

*4. További probléma, hogy kötelező-e az elszámolásra is kiterjedő jogkövetkezmény iránti kérelmeket előterjeszteni olyan **részleges érvénytelenség** megállapítása iránti perekben, ahol az elszámolást nem érinti/érintheti a támadott feltétel. (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A törvény 37. §-a az Alaptörvény 28. cikke szerinti alkotmány-konform értelmezés alapján nem zárja ki a részleges érvénytelenség megállapítását abban az esetben, ha az nem olyan természetű szerződési kikötésre vonatkozik, amely alapján a fogyasztót fizetési kötelezettség terheli. Vagyis a törvény e rendelkezése értelemszerűen csak arra az esetre vonatkozik, amikor a részlegesen érvénytelen feltétel alapján a felek között teljesítés történt és ennek elszámolásáról az érvénytelenség további jogkövetkezményének levonásával elvileg is rendelkezni lehet. A pusztán megállapítás iránti keresetet abban az esetben tehát nem kell elutasítani, ha az olyan szerződési feltétel részleges érvénytelenségére vonatkozik, amely alapján fizetési kötelezettségnek, elszámolásnak fogalmilag nem lehet helye.

*5. Amennyiben a **jogi képviselővel eljáró fél** keresetlevele nem tartalmazza a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében foglaltakat, helye van-e hiánypótlási felhívásnak, vagy a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül elutasítható hiánypótlás mellőzésével? (Miskolci Törvényszék)*

Válasz:

A DH2 tv. 37. §-a a hiánypótlás tekintetében is lex specialisnak minősül. A DH2 tv. 37. §-a szerint ugyanis az „E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (a továbbiakban: részleges érvénytelenség) megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának – alkalmazására is kiterjedően kérheti. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben – eredménytelen hiánypótlási felhívást követően – nem bírálható el. Ha a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.”

Minderre tekintettel a fenti kérdésre az a válasz adható, hogy amennyiben a jogi képviselővel eljáró fél keresetlevele nem tartalmazza a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében foglaltakat, a DH2 tv. 37. § (1) bekezdés második mondata alapján helye van hiánypótlási felhívásnak, tehát a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül nem utasítható el a hiánypótlás mellőzésével még jogi képviselővel eljáró fél

esetén sem.

6. *Ha a fél az érvénytelenség, vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt határozott kérelmet kell előterjeszteni. Több esetben azonban előfordul az, hogy az alperesként megjelölt pénzügyi intézmény felszámolás alatt áll. **Felszámolás alatt álló gazdálkodó szervezettel szemben viszont marasztalásra irányuló kereseti kérelem előterjesztésének a Csődtörvény 38. § (3) bekezdése alapján nincs helye. Mi a követendő eljárás ebben az esetben?** (Miskolci Törvényszék)*

Válasz:

A feltett kérdés nem teljesen világos abból a szempontból, hogy az a felszámolás kezdő időpontját követően benyújtott marasztalási keresetre vonatkozik-e [lásd alább az a) pontot], vagy olyan, már a felszámolás kezdő időpontját megelőzően az érvénytelenség megállapítása [Ptk. 239/A. §] iránt indított felfüggesztett perrel szól [lásd alább a b) pontot], amelyet a DH2 tv. 39. §-a alapján a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése értelmében már csak marasztalásra irányuló perként lehet lefolytatni, feltéve, hogy a felperes megtette az erre irányuló nyilatkozatát.

a) Amennyiben a kérdés a felszámolás kezdő időpontját követően benyújtott marasztalási keresetre vonatkozik, akkor arra a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 38. § (3) bekezdését alkalmazni kell, mert a felszámolás kezdő időpontjától az adóssal szemben pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni. Ebből következően a felszámolás kezdő időpontja után benyújtott marasztalási keresetet a Pp. 130. § (1) bekezdés b) pontja alapján idézés kibocsátása nélkül el kell utasítani.

b) A felszámolás kezdő időpontját megelőzően a felperes fogyasztó által az érvénytelenség megállapítása [Ptk. 239/A. §] iránt indított, felfüggesztett per marasztalási perként való folytatása esetén a Csődtv. 38. § (3) bekezdése viszont nem alkalmazható, mivel az – már megindított per esetén – a gazdálkodó szervezet által indított per vonatkozásában rendelkezik a hitelezői igények beszámítási kifogáskénti érvényesítéséről. Alkalmazandó viszont ebben az esetben a Csődtv. 38. § (2) bekezdése, amelynek értelmében „[a] felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres és nemperes eljárások a korábban eljáró bíróság előtt folytatódnak. A pénzkövetelés érvényesítése céljából a felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti a 28. § (2) bekezdésének f) pontjában és a 46. § (7) bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítése alól. A hitelező peresztesége esetén a 46. § (7) bekezdése alapján teljesített befizetést – a hitelező kérelmére – 30 napon belül vissza kell fizetni. A hitelező részleges peresztesége esetén a megítélt követelésnek megfelelő befizetésen felüli összeget kell – a hitelező kérelmére – 30 napon belül visszafizetni.” A Csődtv. 38. § (2) bekezdése alapján annak viszont nincs relevanciája, hogy a felszámolás kezdő időpontja előtt a fogyasztó csupán megállapításra perelt és később élt a DH2 tv. 39. §-a alapján a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésére figyelemmel azzal a jogával (gyakorlatilag kötelezettségével), hogy „keresetét megváltoztatta marasztalásra”.

Igénye érvényesítésétől tehát ebben az esetben a Csődtv. 38. § (3) bekezdése nem zárja el a fogyasztót, sőt, a Csődtv. 38. § (2) bekezdése értelmében a DH2 tv. 39. és 37. § (1) bekezdése alapján immár marasztalásra irányuló pert le kell folytatni, az e per tárgyát képező követelést jelentheti be hitelezői igényként a fogyasztó a felszámolás alatt álló pénzügyi intézménnyel szemben, amely követelést a felszámoló vitatott követelésként vesz nyilvántartásba.

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (Hpt.) 47. § (1) bekezdése szerint a pénzügyi intézmények elleni felszámolási eljárásokra a Csődtv. rendelkezéseit kell alkalmazni a Hpt.-ben található eltérésekkel.

A Hpt. 55. § (3) bekezdése szerint a hitelezői igények bejelentésére rendelkezésre álló határidő 60

nap (az általános eljárásokban alkalmazandó 40 naptól eltérően). A Hpt. azonban nem tartalmaz eltérő rendelkezést a hitelezői igény bejelentésére rendelkezésre álló jogvesztő határidő tekintetében, ezért az általános 180 napos határidőt kell alkalmazni.

A fentiekből következően a peres eljárásban, ha a felszámolás alatt álló pénzügyi intézménnyel szemben a felperes nem tudja igazolni, hogy a 180 napos jogvesztő határidőn belül a felszámolóhoz bejelentette az igényét, úgy a keresetet el kell utasítani a jogvesztő határidő letelte miatt.

6. A DH2 tv. 38. §-ához

1. A DH2 törvény 38. § (2) bekezdése 2014. december 5. napjáig úgy szólt, hogy „E rendelkezés hatálybalépését követően a 2014. évi XXXVIII. törvény 16. § (1) bekezdését azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az eljárásokat a bíróság a külön törvényben meghatározott intézkedésig, de legkésőbb 2015. december 31. napjáig függeszti fel hivatalból.”

Ez a bekezdés 2014. december 6. napjától arra változott, hogy „(2) Ha 2014. december 31-ig az eljárás folytatására az (1) bekezdés a) pontja alapján nem kerülhet sor, a felfüggesztés tartama e törvény erejénél fogva a felülvizsgált elszámolás bejelentéséig meghosszabbodik.”

*Mindeközben a DH1 törvény 16. §-a változatlan maradt, ezért annak (1) bekezdése alapján – mely legkésőbb 2014. december 31-ig rendeli felfüggeszteni az eljárásokat – már nem tudunk felfüggeszteni, csak a (2) bekezdés alapján, az azonban (értelmezésünk szerint) csak az ún. deviza-deviza kölcsönszerződésekre vonatkozik. A szabályozásnál **joghézag mutatkozik, a jogalkotói szándék feltételezhetően a 2015-ben indult perek esetén is az eljárás felfüggesztését indokolja, az elszámolás egységes módon történő megvalósulása érdekében.** (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A törvénymódosítási inkonzisztenciára vonatkozó meglátás helytálló, a DH1 tv. 16. § (2) bekezdése valóban csak a devizaalapúnak nem minősülő, tehát forint, illetve deviza-deviza fogyasztói kölcsönszerződésekkel kapcsolatos perek esetén irányadó, feltéve, hogy azok tárgya részben vagy egészben a DH1 tv. 4. § (1) bekezdése szerinti szerződéses kikötés, illetve amely pereket az ilyen szerződéses kikötésen is alapuló követelés érvényesítése iránt a pénzügyi intézmény indított a fogyasztóval szemben. Egyetértve a kérdésben benne foglalt válasszal azonban úgy véljük, hogy a jogalkotói szándék a 2015-ben indult perek vonatkozásában is az eljárás felfüggesztése volt, amelyre a 2014. december 31. napját követően indult ügyekben a DH1. tv. 16. § (1) bekezdését és a DH2 tv. 38. § (1) és (2) bekezdését együttesen értelmezve továbbra is lehetőség van. Ebben az esetben a végzés rendelkező része a következő: A bíróság a peres eljárást a felülvizsgált elszámolás bejelentéséig felfüggeszti.

*2. A felülvizsgált elszámolás megtörténtének megítélése szempontjából **csak az elszámoláson címzettként szerepelt fogyasztóra, az általa esetlegesen előterjesztett panaszra, kezdeményezett eljárásokra kell-e figyelemmel lenni, vagy ha a fogyasztó nem terjesztett elő panaszt, de van másolatra jogosult személy vagy a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személy, úgy rájuk is figyelemmel kell-e lenni a felülvizsgált elszámolás megtörténtének megítélésekor, hiszen a DH2 törvény 38. § (6) bekezdés csak a fogyasztóról rendelkezik?** (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A DH2 törvény 38. § (1) bekezdése szerint a felfüggesztett eljárásokban a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti felülvizsgált elszámolás bejelentését követő harmincadik napot követően kell az eljárást folytatni. A DH2 törvény 38. § (6) bekezdése szabályozza, hogy az elszámolás mikor minősül felülvizsgált elszámolásnak.

A DH2 törvény 16. § (5) bekezdésének 2. mondata szerint, ha a másolatra jogosult az elszámolást

vitatja, a pénzügyi intézmény, a Pénzügyi Békéltető Testület és a bíróság előtti eljárás során a másolatra jogosult esetében a fogyasztóra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ebből következően a 38. § (6) bekezdésében a fogyasztóval kapcsolatban írtakat alkalmazni kell a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személy esetében is. (Arra a személyre, aki másolat iránti kérelmet előterjeszhet, de nem jogosult az elszámolás vitatására értelemszerűen nem alkalmazandóak ezek a rendelkezések, hiszen ő csak tájékoztatásul kérheti az elszámolás másolatát, de annak vitatására, azzal kapcsolatban eljárás kezdeményezésére nem jogosult.)

A kérdésre adható válasz tehát az, hogy a felülvizsgált elszámolás megítélése szempontjából nem csak az elszámoláson címzettként szerepelt fogyasztóra (vagy jogutódjára) kell figyelemmel lenni, hanem a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személyre is.

A DH2 tv. 38. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgált elszámolást főszabályként a fogyasztó fél ellenfelének kell bejelentenie, míg a fogyasztónak csak akkor, ha a keresetlevél az ellenfélnek még nem került kézbesítésre. Ha a pénzügyi intézmény bejelentéséből megállapítható, hogy az elszámoláson címzettként szereplő fogyasztó, valamint a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személy vonatkozásában is megvalósultak a DH2 törvény 38. § (6) bekezdésében előírtak, vagyis az elszámolás felülvizsgált elszámolásnak minősül, akkor kell a bejelentést követő harmincadik napot követően [DH2 tv. 38. § (1) bekezdés] az iratok új számra lajstromozása iránt intézkedni, és az eljárást folytatni. Figyelemmel kell lenni azonban arra, hogy ha a fogyasztói kölcsönszerződéssel kapcsolatban végrehajtási eljárás is indult, akkor nem a fentiek szerint, hanem a DH2 törvény 38. § (5) bekezdésének megfelelően kell eljárni.

3. Az egyes ügyekben érkezett folytatás iránti kérelmek vonatkozásában a Fővárosi Törvényszéken az a gyakorlati tapasztalat, hogy a pénzügyi intézmény által történő bejelentéskor a pénzügyi intézmény csak arról nyilatkozik, hogy az elszámolás megtörtént, azt azonban nem közli és igazolja, hogy az elszámolást a fogyasztó mikor vette át, mint ahogyan azt sem, hogy a fogyasztó a törvényben megszabott határidő alatt terjesztett-e elő panaszt. Emiatt az sem állapítható meg, hogy az elszámolás felülvizsgáltként tekinthető-e. Milyen tájékoztatást kérhet a bíróság a pénzügyi intézmény hiányos bejelentése esetén? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A pénzügyi intézmény hiányos tartalmú bejelentése esetén a DH2 tv. és a Pp. szabályainak a figyelembevételével fel kell hívni a pénzügyi intézményt az alábbi adatok közlésére és igazolására:

A fogyasztó bejelentését ki kell adni a fogyasztó fél ellenfelének azzal a felhívással, hogy 30 napon belül

- jelentse be az elszámoláson címzettként szereplő fogyasztó nevét, a részére megküldött elszámolás kézbesítésének napját, csatolja az ezzel kapcsolatos okiratokat,
- jelentse be, hogy az elszámoláson címzettként szereplő fogyasztó vonatkozásában a DH2 törvény 38. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgált elszámolás rendelkezésre áll-e,
- ennek körében az elszámoláson címzettként szereplő fogyasztó vonatkozásában nyilatkozzon a DH2 törvény 38. § (6) bekezdésében írt körülményekről,
- jelentse be, hogy van-e a DH2 törvény 16. § (4) bekezdése szerinti a másolatra és az elszámolás vitatására jogosult személy, ha igen, úgy jelentse be az ő vonatkozásában is a fentiek szerinti adatokat és körülményeket, csatolja az ezekkel kapcsolatos okiratokat.

III. A VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ KÉRDÉSEK

1. A végrehajtási lappal indult végrehajtás megszüntetési perekben a DH1 törvény alapján helye van-e az eljárás felfüggesztésének, figyelemmel arra, hogy az ilyen típusú végrehajtás

megszüntetési pert megelőzte már egy jogerős marasztaló határozat, pl. jogerős fizetési meghagyás? (Veszprémi Törvényszék)

Válasz:

Igen, a végrehajtási lappal indult végrehajtás megszüntetési perekben is helye van a DH1 tv. alapján az eljárás felfüggesztésének, mivel a felfüggesztés szempontjából irreleváns, hogy az eljárás mivel indult. Ahogyan arra a kérdés is utal, a végrehajtás alatt álló, és akár végrehajtási lappal indult végrehajtási eljárásokban is a DH1 tv. hatálya alá tartozó követelések tekintetében az elszámolást meg kell ejteni, amely hatással lehet az adóssal szembeni követelés összegére, azaz a végrehajtásra is.

*2.A nemperes ügyek között többször előfordult a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. általi fedezeti ingatlan megvásárlásával összefüggő végrehajtó **díjjegyzékét támadó kifogás**. Ezeket első- és másodfokon el lehetett bírálni, ennek a DH1 törvény 17. § (4) bekezdése nem képezte akadályát, mivel a törvény hatályba lépése előtt történt az állam általi ingatlanvásárlás. (Veszprémi Törvényszék)*

Válasz:

Igen, az adott tényállás szerinti díjjegyzékét támadó kifogás elbírálása lehetséges, mivel az a DH1 tv. 17. § (4) bekezdése szerinti kivételi körbe tartozik.

*3.A nemperes ügyeink között az egyik ügyben a végrehajtó **felosztási tervet** készített, az elsőfokú bíróság még a tavalyi évben el is bírálta azt. A másodfokú bíróság úgy vélte, hogy a DH1 törvény 17. § (5) bekezdése a másodfokú elbírálásnak akadálya. Az alap végrehajtási ügy devizakölcsönrel kapcsolatos, de ezen kívül az adóssal szemben más követelés behajtására is indult végrehajtás, jelen esetben gyermektartásdíj iránti követelés tárgyában. A fedezeti ingatlan elárverezésre került, de a befolyt vételár elszámolása, végrehajtó általi felosztásának úgy tűnik, akadályát képezi a 17. § (5) bekezdése. (Veszprémi Törvényszék)*

Válasz:

Igen, a megjelölt tényállás szerint a befolyt vételár elszámolásának, végrehajtó általi felosztásának akadályát képezi a DH1 tv. 17. § (5) bekezdése.

*4.A végrehajtó előtt **szünetelő eljárásokban** milyen kérelmek tárgyában dönthet, avagy nem dönthet a bíróság? Van-e például helye **jogutódlás** megállapításának a szünetelő végrehajtási eljárás során? (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A DH1 tv. 17. § (3) bekezdése értelmében a kölcsönszerződésen alapuló követelések behajtása iránt folyamatban lévő (vagy a kölcsönszerződésből eredő követelés behajtása érdekében bekapcsolódással indult) végrehajtási eljárásokban – a 17. § (4), (7), (8) és (10) bekezdésben foglalt kivétellel – a külön törvényben meghatározott időpontig eljárási cselekmény, intézkedés nem foganatosítható, a felek és egyéb érdekelték által tett nyilatkozatok is hatálytalanok; eddig az időpontig minden határidő megszakad, azt követően a határidő újra kezdődik. Vagyis mindazok az intézkedések megtehetőek – és célszerű ezeket meg is tenni –, amelyek nem a követeléshez és annak a behajtásához kapcsolódnak.

A végrehajtási ügyet a végrehajtónak szünetelő ügyként kell nyilvántartania, ha a végrehajtási ügyben eljárási cselekmény vagy intézkedés foganatosítására e törvény alapján nem kerül sor.

A 17. § (3) bekezdése akként értelmezhető, hogy a DH1 tv. hatálybalépésekor a végrehajtást foganatosító bíróság előtt döntésre váró ügyekben nem kell intézkedni, a végrehajtás szünetel a Vht.

52. § g) pont analóg alkalmazásával. A szünetelő ügyeket nyilvántartásba kell helyezni. Ez azonban nem képezi annak akadályát, hogy az eljárásban már felmerült szakértői díj megállapításáról és kiutalásáról a végrehajtást foganatosító bíróság rendelkezzen, mint ahogyan annak sincs akadálya, hogy azokban a kérdésekben, amelyek közvetlenül nem érintik a végrehajtást, illetve amelyek vonatkozásában maga a DH1 tv. 17. § (3) bekezdése tesz kivételt a szünetelés tekintetében – mint pl. a jogutódlás, a végrehajtás felfüggesztése, a VH lap megtagadás, a végrehajtás elrendelése, a bekapcsolódás iránti kérelem – a bíróság elbírálja.

5.A végrehajtási eljárásba bekapcsolódni kívánó (nem pénzügyi intézmény) zálogjogosultakra vonatkoznak-e azok a DH2 törvény szerinti szabályok, miszerint a végrehajtható okirat kiállítása előtt az elszámolásra figyelemmel módosított kérelmet kell benyújtani? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A DH2 tv. 41. § (9) bekezdésében foglalt szabály a bekapcsolódni kívánó zálogjogosultra nem vonatkozik, róluk a hivatkozott szabályozás okkal nem szól. Az elszámolás ugyanis a pénzügyi intézmény és a fogyasztó között fog megtörténni, hiszen ők a kölcsönügylet (főkötelelem) alanyai. A pénzügyi intézménynek azonban lehetősége van arra, hogy kizárólag a zálogkötelezett ellen – a zálogtárgyra – végrehajtást indítson, amely esetben a végrehajtást kérő pozíciójában a pénzügyi intézmény, adósi pozícióban pedig a zálogkötelezett lesz (ekkor a DH2 tv. 41. §-a a pénzügyi intézmény végrehajtást kérére és az adós zálogkötelezetre lesz irányadó).

Az esetek döntő többségében a zálogjogosult maga a végrehajtást kérő pénzügyi intézmény, de ha vannak további zálogjogosultak (akik végrehajtást kérőként bekapcsolódni kívánnak), ők általában más ügyletek zálogjogosultjai, akik viszont éppen ezért nem vehetnek részt az említett elszámolásban, hiszen nem alanyai az elszámolás alatt álló jogviszonynak.

Azt is feltételezi a DH2 tv. 41. § (9) bekezdése, hogy mire az elszámolásra sor kerül, a bekapcsolódások lezajlottak és a zálogjogosultak végrehajtást kérői státuszba kerültek. Ha mégis előfordulna olyan eset, hogy eltér a kölcsönadó és a zálogjogosult személye, ugyanakkor még nem döntöttek a zálogjogosult bekapcsolódási kérelméről, a bírói gyakorlat ezt méltányosan tudja majd kezelni (például megengedi az egyébként nem jogvesztő 30 napos határidő elmulasztásának kimentését azzal az indokkal, hogy a bekapcsolódási eljárás a 30 napos határidő leteltéig nem fejeződött be).

[Ugyanez a kérdés és válasz már „A 2014. évi XL. törvény egyes rendelkezéseinek értelmezése és gyakorlati alkalmazása a törvényszékek által összegyűjtött kérdések tárgyában a Kúrián 2014. október 28-án tartott megbeszélésről” c. emlékeztetőben is szerepelt a 18–19. oldalon, a 7. pontban].

6. A törvény hatályba lépését megelőzően foganatosított foglalások a szünetelés folytán hosszabb ideig megtartják a hatályukat, ami mind a végrehajtást kérő, mind az adós számára sérelmes lehet. Kérheti-e az adós a szünetelő végrehajtásban a végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 103. § (5) bekezdés alapján, hogy a lefoglalt gépjárművet használhassa, és terjeszthet-e elő ezzel kapcsolatban végrehajtási kifogást? Ezekben a kérdésekben nem alakult ki egységes gyakorlat. (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A lefoglalt gépjármű adós általi használatának lehetőségét a foglalás körében, azzal egyidejűleg kell intézni, ha azonban a végrehajtó a foglalás körében a lefoglalt gépjármű adós általi használatáról ekkor nem rendelkezett, akkor ennek utóbb nem képezi akadályát a DH1 tv. 17. § (3) bekezdése, mivel a használatról való rendelkezés magát a végrehajtást közvetlenül nem érinti.

7. *Az elszámolás bejelentéséről a pénzügyi intézmény részéről az adóst tájékoztatni kell-e, illetve fel kell-e hívni a feleket, és ha igen, mely felet arra, hogy az elszámolás vitatására sor került-e? Amennyiben az elszámolás beérkeztenek bejelentését követően a bíróság tudomására jut, hogy a vitatás megtörtént, az elszámolás vitatása az eljárás folytatására halasztó hatályú-e, illetve erről kell-e határozatot hozni, alkalmazható-e a Pp. 152. §-a szerinti felfüggesztés, avagy más határozatot, és pervezető vagy fellebbezhető végzést kell-e hozni? (Kaposvári Törvényszék)*

Válasz:

A DH2 tv. 41. § (1) és (2) bekezdése – a 38. §-sal szemben – kifejezetten nem a felülvizsgált elszámolás bejelentéséhez, hanem a még vitatható elszámolás adós részére történő megküldésének bejelentéséhez vagy a 41. § (3) vagy (4) bekezdés szerinti bejelentéshez viszonyítottan adja meg az eljárások folytatódásának a kezdetét. Ez az esetek többségében azért nem jelent majd problémát, mert a 41. § értelmében folytatódó végrehajtási eljárásokban a felek maguk is érdekeltek abban, hogy az elszámolás vitatását és annak eredményét a végrehajtónak vagy a végrehajtást elrendelő bíróságnak, illetve közjegyzőnek bejelentsék. Ha azonban az elszámolás vitatása a 60 napon túlnyúlik, akkor – kivételesen – helye van a Pp. 152. §-a szerinti felfüggesztésnek.

8. *A bank által a DH2 tv. hatályba lépése előtt a szerződésnek megfelelő, egyszerű magánokirati formában eszközölt felmondás hatályos-e, avagy a felmondás valóban csak a közjegyzői felmondásban foglaltak szerint hatályosul? Amennyiben a magánokirati felmondás hatályos, abban az esetben hogyan kell minősíteni a közjegyzői okiratba foglalt azon végrehajtást kérői nyilatkozatot, mely szerint a felmondás a DH2 tv. 45. § alapján hatályosul? (Balassagyarmati Törvényszék)*

Válasz:

Mivel a DH2 tv. hatálya az adott szerződésre kiterjed – annak a DH2 tv. hatálybalépése után a bank a felmondás közjegyzői okiratba foglalásával mintegy alá is vetette magát –, a DH2 tv. 45. § (2) bekezdését arra alkalmazni kell. Helyes tehát a közjegyzői tájékoztatás és záradékolás-megtagadás. Vagyis a DH2 tv. hatályba lépése előtt megtett magánokirati felmondás ugyan polgári jogi szempontból hatályos, csak ehhez nem kapcsolódhat a közjegyzői okiratot feltételező közjegyzői záradékolás és közvetlen végrehajtás.

9. *A közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú adósi tartozáselismerés esetén a közjegyzői okirat alapjául szolgáló magánokiratba foglalt kölcsönszerződés része-e a közjegyzői okiratnak, ha csupán a közjegyzői okirat bevezető – még számozással el nem látott, nem érdemi – része utal a kölcsönszerződésre, és az kerül rögzítésre, hogy az adósi kötelezettségvállalás „a közjegyzői okiratban és a kölcsönszerződésben foglalt feltételekkel” történik? (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban: Kjt.) 131. §-a szerint „[ne]m tekinthető közokiratnak az az okirat, amelyet a közjegyző a 120-129. §-ban foglaltak megsértésével vagy elmulasztásával készített”. A közjegyzői okiratnak a Kjt. 129. §-ának d) pontja szerint tartalmaznia kell „a jogügylet tartalmát, utalva az esetleges meghatalmazásra vagy más mellékletre, feltéve hogy ezek a közjegyzői okirathoz nincsenek hozzáfűzve”.

Az idézett normaszövegből az következik, hogy ha a jogügylet (kölcsönszerződés) tartalmát nem maga a közjegyzői okirat tartalmazza, akkor az azáltal válik a közjegyzői okirat részévé, ha a közjegyzői okirat utal a kölcsönszerződésre mint a saját mellékletére és

a) a kölcsönszerződés ezáltal meghatározott számon a közjegyzői okirat mellékleteként annak részévé válik akkor is, ha az a közjegyzői okirathoz nem fűzhető hozzá, vagy

b) a kölcsönszerződés az eredeti formájában a közjegyzői közokirathoz hozzá van fűzve.

Az utalás módjára egyébként (az a közokirat számozással ellátott részében vagy csak a bevezető részében szerepeljen) a törvény és a végrehajtására kiadott rendelet sem tartalmaz más feltételt. Mindezek alapján álláspontunk szerint lehetséges, hogy a közjegyzői okirat alapjául szolgáló magánokiratba foglalt kölcsönszerződés része legyen a közjegyzői okiratnak, ha csupán a közjegyzői okirat bevezető – még számozással el nem látott, nem érdemi – része utal a kölcsönszerződésre, és az kerül rögzítésre, hogy az adósi kötelezettségvállalás „a közjegyzői okiratban és a kölcsönszerződésben foglalt feltételekkel” történik, mivel ez tartalmilag azt jelenti, hogy a magánokirat a közjegyzői okirat mellékletét képezi.

10. Amennyiben a közjegyzői okirat nem tartalmazza azt, hogy a kölcsönszerződés a közjegyzői okirat mellékletét képezi, úgy a kölcsönszerződésben foglalt követelés a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 23/C. § (1) bekezdése alapján rendelkezik-e közvetlen végrehajthatósággal? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A kölcsönszerződésben foglalt követelés kizárólag akkor rendelkezik közvetlen végrehajthatósággal, ha azt olyan közjegyzői okirat tartalmazza, amely megfelel a Vht. 23/C. § (1) bekezdése szerinti feltételeknek.

A közjegyzői okirat szerinti követelés egyébként akkor lehet közvetlenül végrehajtható, ha azt vagy - maga a közjegyzői okiratba foglalt fogyasztói kölcsönszerződés tartalmazza, amelynek a Vht. 23/C. § (1) bekezdése mellett a Hpt. 213. §-ának és a Kjt. 129. §-ának is meg kell felelnie, vagy - az adósnak a Vht. 23/C. § (1) bekezdése mellett a Kjt. 129. §-ának is megfelelő egyoldalú tartozáselismerő nyilatkozata tartalmazza, vagy - a kölcsönszerződést kötő feleknek a közjegyző előtt utólag tett kétoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozata tartalmazza, amely a Vht. 23/C. § (1) bekezdése mellett a Kjt. 129. §-ának is megfelel.

A közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú tartozáselismerő nyilatkozat, illetve a kétoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozat tartalma technikailag úgy is megoldható, ha azokban az szerepel, hogy részüket képezi a mellékelt fogyasztói kölcsönszerződés [Kjt. 129. § d) pont]. Amennyiben viszont nem ez a technikai megoldás érvényesül, és a közjegyzői okiratba foglalt egyoldalú tartozáselismerő nyilatkozat, illetve kétoldalú kötelezettségvállalás a végrehajtásra kiható érdemi eltérést tartalmaz a fogyasztói kölcsönszerződéshez képest, akkor is kizárólag a záradékolt közjegyzői okirat közvetlen végrehajtásának van helye. Az „eltéréssel szemben” az adós végrehajtás korlátozási, illetve megszüntetési per indítása útján kereshet jogorvoslatot.

11. Amennyiben a bankkal kötött kölcsönszerződés mellett közokiratba foglalt egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot is tesz az adós, e tartozáselismerésnek is tartalmaznia kell-e a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 213. § (1) bekezdésében foglalt feltételeket, ha a közjegyző az ilyen okiratot látja el záradékkal? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A közjegyzői záradékkal ellátott tartozáselismerő nyilatkozatnak nem kell tartalmaznia a Hpt. 213. § (1) bekezdésében foglaltakat, hiszen a követelés jogcímét nem e nyilatkozat, hanem a bankkal kötött kölcsönszerződés jelenti, amelyet csak megerősít a bizonyítási teher egyidejű megfordításával a tartozáselismerő nyilatkozat (Ptk. 242. §). Tehát a kölcsönszerződés az, amelynek érvényességi feltétele a Hpt. 213. §-a szerinti tartalom. A tartozáselismerő nyilatkozatnak azonban, mivel a végrehajtási záradékolás céljából közjegyzői okiratba ezt foglalták, a közjegyzői okiraatra és a végrehajtási záradékkal való ellátásra vonatkozó, a Kjt. 129. §-ában és a Vht. 23/C. § (1) bekezdésében foglalt jogszabályi feltételeknek maradéktalanul meg kell felelnie. Ennek hiányában a záradékolás és a végrehajtás kizárt. Amennyiben a záradékolt tartozáselismerésben és a

kölcsönszerződésben foglaltak között a végrehajtás szempontjából releváns, nem szándékolt eltérés vagy hiány lenne (pl. más a követelés összege vagy a teljesítési határidő vagy valamely feltétel a kölcsönszerződéshez képest már nem szerepel), a végrehajtásra akkor is csak a közjegyzői okiratba foglalt tartalommal kerülhet sor, ám az adós végrehajtás korlátozási, illetve megszüntetési per indítása útján kereshet jogorvoslatot.

IV. EGYÉB KÉRDÉSEK

1. Amennyiben a felperes a bíróság illetékességét kifejezetten a Pp. 36. § (2) bekezdésére alapítja, azaz nemcsak ott nyújtja be a keresetét, hanem ezt az illetékességi okot a keresetlevélben feltünteti, ez esetben a Pp. 30/A. §-ában rögzített illetékességi ok elsőbbséget élvez-e? (Budapest Környéki Törvényszék)

Válasz:

A Pp. 31. §-a értelmében „[m]indazokban a perekben, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs, a felperes a pert – választása szerint – az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett az alábbi 32–41. §-okban meghatározott előfeltételek mellett az ott megjelölt bármelyik bíróság előtt is megindíthatja.” A Pp. 31. §-a alapján a Pp. 36. § (2) bekezdése tehát az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett [Pp. 29. vagy 30. §] ad alternatívát. A Pp. 30/A. §-ának rendelkezése szerint a főszabály viszont a felperesi lakóhely. Minderre és a Pp. 30/A. §-ának speciális jellegére tekintettel a Pp. 30/A. §-a elsőbbséget élvez a Pp. 36. § (2) bekezdéséhez képest. Ezt támasztja alá a Pp. 30/A. §-ának a megfogalmazása, és az e §-t beiktató, egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény 85. § (5) bekezdéséhez fűzött részletes indokolás is.

A Pp. hivatkozott szakasza és az azt beiktató módosító törvény vonatkozó indokolása a következő:

„Pp. 30/A. § A fogyasztói szerződés részévé váló tisztességtelen szerződési feltétel érvénytelensége tárgyában indított perre az a bíróság illetékes, amelynek területén a felperes belföldi lakóhelye, belföldi lakóhely hiányában belföldi tartózkodási helye, vagy – ha a felperes nem természetes személy – belföldi székhelye található. Ha a felperes belföldi lakóhellyel, tartózkodási hellyel vagy székhellyel nem rendelkezik, a bíróság illetékességét az alperes lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, vagy – ha az alperes nem természetes személy – az alperes székhelye alapítja meg.”

„A nagyszámú devizahitel szerződéssel összefüggő per nem arányosan oszlik el a bíróságok között. A Pp. 23. § (1) bekezdés k) pontja alapján az ezzel kapcsolatos keresetlevelek legnagyobb mennyiségben a Fővárosi Törvényszékhez, azon belül a Gazdasági Kollégiumhoz érkeznek, ami az érintett eljárások elhúzódásához vezet. Ha a fogyasztói szerződések tisztességtelen kikötésére alapított perekben [a jelenleg hatályos Ptk. 209/A. § (2) bekezdésén, az új Ptk. 6:103. § (3) bekezdésén alapuló perek] főszabály szerint a felperes (fogyasztó) lakóhelye alapozná meg a bíróság illetékességét, akkor az ügyek egy részét az ország más törvényszékei bírálnák el, arányossá téve az ügyérkezést, kiküszöbölve a perek elhúzódását. A rendelkezés egyben a fogyasztók érdekeit is szolgálja, mert a fogyasztó lakóhelyéhez közeli bíróság bírálja el a keresettel érvényesített igényt, ami megkönnyíti a fogyasztó eljárásban való részvételét, jogérvényesítését.”

2. Több alkalommal előfordul, hogy a felperes hivatkozik az Általános Szerződési Feltételekben vagy az Üzletszabályzatban a Fővárosi Törvényszékre vonatkozó illetékességi kikötés tisztességtelenségére, annak konkrét okának megjelölése nélkül. (Budapest Környéki Törvényszék)

Válasz:

A kérdésben megjelölt felperesi tisztességtelenségi hivatkozás hiányában is a bíróság a tisztességtelen illetékességi kikötés mint semmisségi ok hivatalbóli észlelésére köteles, feltéve, hogy az nyilvánvaló a felek által szolgáltatott peranyag alapján [2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. pontja és indokolása]. Így a tisztességtelen illetékességi kikötés konkrét okának (jogsabályi alapjának) a tételes megjelölése nem jelent problémát.

Megjegyzendő, hogy 2009. június 30. óta pedig már maga a Pp. 41. § (6) bekezdése képezi annak akadályát, hogy a felek vagyoni jogi ügyeik tekintetében a Fővárosi Törvényszék illetékességét kikössék.

3. *Jogalkalmazási problémát vethet fel a jogi személy fogyasztói minőségének kérdése [Hpt. 6. § (1) bekezdés 28. pontja, Ptk. 685. § d) pontja]. (Budapest Környéki Törvényszék, Egri Törvényszék, Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A „devizahiteles ügyek” megoldásakor nem szabad attól a tényről eltekinteni, hogy a „devizahiteles” perekre vonatkozó külön törvények a saját alkalmazásukban mind a fogyasztó, mind a pénzügyi intézmény fogalmát – speciálisan – a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) rendelkezéseire utalva határozzák meg, ekként rögzítve saját személyi és tárgyi hatályukat a fogyasztó és a pénzügyi intézmény között létrejött, meghatározott törvényi feltételeknek megfelelő fogyasztói kölcsönszerződésekre [2014. évi XXXVIII. törvény 1. § (1) és (1a) bekezdés, valamint a 2. § 1. és 2. pont; 2014. évi XL. törvény 1. § és a 2. § 2-4. pont]. A Hpt. 6. § (1) bekezdés 28. pontja szerinti fogyasztó fogalom a régi Ptk. 685. § d) pontjában foglaltnál szűkebb fogalmat takar, ugyanis kizárólag azt a természetes személyt tekinti fogyasztónak, aki önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső célok érdekében jár el. A „devizahiteles” perek tekintetében tehát contra legem egy olyan jogértelmezés, amely nem természetes személy fogyasztói minőségét állapítja meg. Ugyanakkor a természetes személyek közül is kizárólag azt a személyt tekintik a külön törvények fogyasztónak, aki a kölcsönt önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső cél érdekében – tehát „magán-, illetve családi használatra” – vette fel. [A régi Ptk. és a Hpt. további szövegezésbeli eltéréseinek tartalmi szempontból nincs jelentősége: ti. a régi Ptk. „gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső cél”-ról, a Hpt. „önálló foglalkozásán és gazdasági tevékenységén kívül eső cél”-ról szól. E két fogalomkör azonban ugyanazt a jelentéstartalmat hordozza.]

4. *Gyakorlati problémaként merül fel, hogy a nem fogyasztási szerződésnek minősülő jogviszonyok esetében a gazdálkodó szervezetnek minősülő adósok az általuk megkötött kölcsönszerződések tisztességtelenségét, ezáltal teljes vagy részbeni érvénytelenségét ugyanolyan okokra hivatkozással támadják, mint amilyen okokat a jogszabály a fogyasztási szerződések tisztességtelensége (árfolyamrés, egyoldalú szerződésmódosítás) tárgykörben szabályoz. Ezen gazdálkodó szervezet adósokkal megkötött szerződések általános szerződési feltételei is teljes mértékben azonosak a fogyasztókkal megkötött szerződések általános szerződési feltételeivel. (Fővárosi Bíróság)*

Válasz:

Valóban elképzelhető a fogyasztói és a nem fogyasztói kölcsönszerződések általános szerződési feltételei tartalmi azonossága, ezek esetleges tisztességtelensége megítélésének azonban különböző jogszabályi alapjai vannak, ezért a gazdálkodó szervezetek egymás közötti viszonyában kötött (ún. nem fogyasztói) kölcsönszerződések általános szerződési feltételeit a tisztességtelenség szempontjából külön (eltérően) kell vizsgálni. E vizsgálat eredménye ekként a fogyasztói szerződéstől eltérő is lehet, tekintettel arra is, hogy a fogyasztónak mint kiszolgáltattott félnek a profival szembeni védelme a profik egymás közötti szerződéséhez képest speciális szabályozást és

mérlegelést igényel. A nem fogyasztói kölcsönszerződésekre ugyanis sem a 93/13 EGK irányelv, sem a Ptk. és a 18/1999. Korm. rendelet ezen irányelvet implementáló rendelkezései (igaz, a Ptk. tekintetében van kivétel), sem a Hpt. vonatkozó szabályai, sem a DH1 és a DH2 tv. nem vonatkozik, mint ahogyan a 6/2013. és 2/2014. PJE határozatok megfelelő alkalmazásának sincs helye, mivel ezek személyi és tárgyi hatálya a nem fogyasztói kölcsönszerződésekre nem terjed ki. A nem fogyasztói kölcsönszerződések általános szerződési feltételei esetleges tisztességtelenségét – egyéb speciális szabály hiányában – a Ptk. szerződéskötéskor hatályos 209. §-a alapján lehet eldönteni az alapul szolgáló szerződés és szerződéskötés összes körülménye vizsgálatával.

5. *Olyan deviza alapú kölcsönszerződésnél, ahol a peres fél nem minősül fogyasztónak, hanem jogi személy, ugyanakkor a keresetlevélben (vagy érdemi védekezésében) az érvénytelenségi okokra hivatkozik, mint a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések esetén, a Kúria által meghozott 2/2014. számú Polgári jogegységi határozata, vagy a Hpt. 213. § (1) c) és d) pontjának rendelkezései mennyiben és milyen módon alkalmazhatók a perre. (Kecskeméti Törvényszék)*

Válasz:

A Hpt., illetve a 2/2014. PJE határozat kizárólag a fogyasztói szerződésekre alkalmazandó, a nem fogyasztói kölcsönszerződésekre nem. E szerződések vonatkozásában a Ptk. alapján lehet elbírálni a jogszabályba ütközés (tilos szerződés) és a tisztességtelen általános szerződési feltétel miatti részleges, illetve teljes érvénytelenség kérdését is.

6. *A felfüggesztés tárgyában merült fel kérdésként, miként kerüljenek megítélésre azon kölcsönszerződések, amelyek részben a természetes személy egyéni vállalkozásával vannak összefüggésben, részben pedig ugyanezen természetes személy, mint fogyasztó részére az egyéni vállalkozáson kívüli célok érdekében kerültek folyósításra? (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A bíróságoknak az ilyen szerződéseket egységesen kell megítélnie: a szerződés egésze minősítendő fogyasztói vagy nem fogyasztói szerződésnek. A bíróságnak elsősorban a szerződés célját kell vizsgálnia (milyen kapcsolatot mutat az érintett személy szakmai vagy kereskedelmi tevékenységével). Az Európai Unió Bíróságának joggyakorlata szerint csak olyan szerződés minősül fogyasztói szerződésnek, ahol a szakmai jelleg elhanyagolható szerepet játszik: a nem kereskedelmi vagy szakmai cél túlsúlya nem elegendő. Kétség esetén a bíróságnak vizsgálnia kell a szerződéskötés objektív körülményeit (a szerződő természetes személy a szerződést egyéni vállalkozói minőségében, a vállalkozói igazolvány számának vagy adószámának feltüntetésével kötötte-e), illetve a szerződés tartalmát (a felek a vállalkozói kölcsönökre vonatkozó üzletszabályzatot tették-e a szerződés részévé).

7. *Keresetváltatásnak minősül-e, ha a felperes új érvénytelenségi okot jelöl meg új tények előadásával és új jogszabályhelyek megjelölésével? (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

A Pp. 146. § (1) és (5) bekezdése értelmében – tekintve, hogy az érvénytelenség megállapítására irányuló per esetén az érvényesített jog csupán maga az érvénytelenségi ok, míg az érvénytelenség miatti további jogkövetkezmények levonása iránti ún. marasztalási per esetén az érvényesített jog a megjelölt érvénytelenségi ok és az anyagi jogi jogkövetkezmény együtt – keresetváltatásnak minősül az is, ha a felperes új érvénytelenségi okot jelöl meg új tények előadásával és új jogszabályhelyek megjelölésével.

8. *A tisztességtelen szerződési feltételek akadályát képezik-e a szerződés érvényessé*

nyilvánításának? *A bíróság helyt adhat-e a kérelemnek, ha ezzel érvényessé nyilvánítana egy olyan szerződést, mely tisztességtelen feltételt is tartalmaz? Megfordulhat-e ezért a részleges és teljes érvénytelenség vizsgálatának sorrendisége, vagyis a részleges érvénytelenség vizsgálata a teljes érvénytelenség vizsgálatát megelőzi-e? (Fővárosi Törvényszék)*

Válasz:

E kérdésekre már – részben – választ adott Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél tárgykorú joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleménye (a továbbiakban: Összefoglaló vélemény) VI/5. pontjában olvasható többségi álláspont megfogalmazásával. Ennek értelmében a felek rendelkezési jogára az érvényessé nyilvánítás során is figyelemmel kell lenni, vagyis a bíró a szerződést csak a kérelem keretei között, az ott megjelölt érvénytelenségi okok tekintetében, illetve a hivatalból észlelt semmisségi okok vonatkozásában nyilváníthatja érvényessé, feltéve, hogy a fél kérte valamely további jogkövetkezmény levonását és az érvényessé nyilvánítás feltételei fennállnak. A rendelkezési elvre, a kérelemhez kötöttségre és az anyagi jogerő-hatásra tekintettel tehát a szerződés érvényessé nyilvánítható akkor is, ha abban maradt további érvénytelen feltétel, de azt a fél a keresetében nem "kifogásolta", illetve arra a bíróság hivatalbóli észlelési kötelezettsége nem terjedt ki. Ebben az esetben sem az anyagi, sem az eljárásjog nem zárja ki azonban egy olyan újabb érvénytelenségi per indítását, amelyben egy korábban nem kifogásolt, illetve hivatalból nem észlelt érvénytelenségi okra hivatkozással kér további jogkövetkezményt. A keresettel nem érintett, illetve hivatalból nem észlelt, a szerződésben továbbra is benne maradó tisztességtelen szerződési feltételek nem képezik akadályát a szerződés érvényessé nyilvánításának. A bíróság tehát helyt adhat a kérelemnek abban az esetben is, ha ezzel érvényessé nyilvánítana egy olyan szerződést, amely tisztességtelen feltételt is tartalmaz. Minderre tekintettel a teljes érvénytelenség megállapítására, illetve jogkövetkezményei levonására irányuló kereset esetén is először a részleges érvénytelenség lehetőségét kell vizsgálni, s csak ezt követően azt, hogy a szerződés érvénytelen része kihat-e a teljes szerződésre, annak egésze érvénytelenségét eredményezve. Amennyiben viszont a kereset kizárólag részleges érvénytelenség megállapítására, illetve jogkövetkezményei levonására irányul, ám a bíróság álláspontja szerint a részleges érvénytelenség teljes érvénytelenségbe fordul át, és az erről való tájékoztatást követően a felek (viszont)keresetükön nem változtatnak, csak a kereset elutasításának van helye, a részleges érvénytelenség megállapítása, további jogkövetkezményei levonása nem történhet meg.

9. *Az árfolyamkockázat fogyasztóra történő telepítésére vonatkozó feltétel tisztességtelenségére hivatkozással olyan tartalommal kérnek a felperesek elszámolást, mely lényegében forint alapú hitelnek tekinti a szerződést. A forintbefizetéseket a Ptk. 301. § szerinti kamatmértékkel számolja így el, előbb a kamatra, majd a tőkére. Kérdés, hogy elszámolási elvként ez a módszer elfogadható-e, illetőleg a kötelező jogi képviselőtől a felperes utóbb tud-e keresetet módosítani.*

*Mitől függ, hogy az árfolyamkockázat tisztességtelensége esetén a szerződés **részlegesen, vagy teljesen érvénytelen**? A 2/2014 PJE ugyanis erre a kérdésre nem ad egyértelmű magyarázatot. (Fővárosi Törvényszék).*

Válasz:

Amennyiben az árfolyamkockázat kikötését általános szerződési feltétel, illetve egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel tartalmazta, és e feltétel tartalma egy általánosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó (a továbbiakban: „átlagos fogyasztó”) számára a szerződéskötéskor – figyelemmel a szerződéskötés valamennyi körülményére, így a szerződés szövegére, valamint a pénzügyi intézménytől kapott valamennyi tájékoztatás tartalmára is – nem volt világos és érthető, ez a főszoftáratást megállapító feltétel is tisztességtelenségnek minősülhet, amely a fogyasztói kölcsönszerződés érvénytelenségét (semmisségét) eredményezheti a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában és annak indoklásában kifejtettek szerint.

Részleges érvénytelenség az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatos általános, illetve egyedileg

meg nem tárgyalt szerződési feltétel tisztességtelenségével összefüggésben abban az esetben állhat fenn, ha a pénzügyi intézmény tájékoztatta ugyan a fogyasztót az árfolyamkockázatról, ám az átlagos fogyasztó e tájékoztatás alapján alappal gondolhatta úgy, hogy őt az árfolyamkockázat csak korlátozott mértékben terheli, e mértékig tehát a tájékoztatás megtörtént, az megfelelőnek tekinthető, e tekintetben a fogyasztó a szerződés rá vonatkozó terheit vállalta, így a szerződés csak e kockázat feletti részében, tehát részlegesen érvénytelen. Teljes érvénytelenségről ezzel szemben akkor beszélhetünk, ha a fogyasztó vagy egyáltalán nem kapott tájékoztatást az árfolyamkockázat telepítésével kapcsolatban, vagy olyan téves, illetve hiányos tájékoztatást kapott, amelynek alapján neki fel nem róhatóan alappal gondolhatta úgy, hogy őt az árfolyamkockázat semmilyen mértékben sem terheli. A 2/2014. PJE határozat 1. pontjában megfogalmazott részleges, illetve teljes érvénytelenség megállapításához, illetve ez alapján valamely további jogkövetkezmény bíróság általi levonásához a fogyasztónak kell bizonyítania a nem megfelelő tájékoztatás tényét, amelynek következtében a bíróság megítélése szerint a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése az átlagos fogyasztó számára nem volt világos és érthető.

Mindezek alapján – a forintosítási törvény hatására is figyelemmel – az érvényessé nyilvánításra a következőképpen kerülhet sor:

Az árfolyamkockázat fogyasztóra történő telepítésére vonatkozó feltétel tisztességtelensége esetén sem lesz forintalapú a szerződés, **amennyiben a szerződés forintosítására a forintosítási törvény értelmében nem került sor** [forintosítási tv. 12. § (3) bek.]. Ebben az esetben a tisztességtelenség miatti érvénytelenség további jogkövetkezményét úgy kell levonni hogy, amennyiben a fogyasztó a tájékoztatás hiánya vagy hibája miatt semmilyen árfolyamkockázatra nem számíthatott (**teljes érvénytelenség esete**), akkor a szerződéskötés időpontjában irányadó, szerződés szerinti devizaárfolyam lesz alkalmazandó az érvényessé nyilvánított szerződés alapján devizában kirótt, ám forintban fizetendő törlesztő részletek kiszámításánál. Amennyiben a fogyasztó a megtörtént, ám hibás/hiányos tájékoztatás miatt bizonyítottan csak meghatározott mértékű (pl. 10%-os) árfolyamkockázatra számíthatott (**részleges érvénytelenség**), akkor a szerződéskötés időpontjában irányadó szerződés szerinti devizaárfolyam e mértékig történő változásáig lehet csak a devizaerősödést a fogyasztó terhére figyelembe venni a részlegesen érvénytelen szerződés alapján devizában kirótt, ám forintban fizetendő törlesztő részletek kiszámításánál.

Ha viszont az adott szerződés a forintosítás hatálya alá esik, akkor a fenti értelemben vett **teljes érvénytelenség esetén** a szerződéskötés időpontjában irányadó, szerződés szerinti devizaárfolyam szerinti törlesztésre csak a forintosítás fordulónapjáig – a szerződéskötéstől 2015. január 31-ig – kerülhet sor a forintosítási tv. 10. §-a és a DH2 tv. 6. § (5) bekezdése értelmében; ezt követően az érvényessé nyilvánított devizaalapú szerződés is forintalapúvá módosult a forintosítási tv. erejénél fogva, a fogyasztó számára a forintosítási tv. 10. §-a szerinti kedvezőbb árfolyamon. **Amennyiben pedig a forintosítás hatálya alá eső szerződés a fenti értelemben csak részlegesen érvénytelen**, a bizonyítottan csak meghatározott mértékű árfolyamkockázat szerinti devizaerősödést a törlesztő részletek kalkulálásánál csak a forintosítás fordulónapjáig [szintén a szerződéskötéstől 2015. január 31-ig] lehet figyelembe venni, mert ezt követően a szerződés a forintosítási tv. 10. §-a szerinti fogyasztó számára kedvezőbb árfolyamon a törvény erejénél fogva forintalapúvá vált.

Fontos, hogy mind teljes, mind részleges érvénytelenség esetén figyelemmel kell lenni a DH2 tv. alapján a pénzügyi intézmény által a fogyasztónak már teljesített elszámolásra. Vagyis az elszámolás alapját képező semmisségi okokra tekintettel (árfolyamrész, tisztességtelen egyoldalú kamat-, költség-, díjmódosítás) a fogyasztó által törlesztett összegek túlfizetésként való banki elszámolása miatt ezen összegek a bíróság által a fogyasztó javára ismételtelen már nem vehetők figyelembe. A jövőre nézve azonban e semmis kikötések természetesen már nem képezik a szerződés részét, ami az érvényessé nyilvánításkor az ítélet rendelkező részéből ki kell, hogy tűnjön.

10. Érvényessé nyilvánítás esetében ezen jogkövetkezmény megfelel-e minden esetben az irányelv elvárásainak? Az érvényessé nyilvánítás feltétele-e, hogy a kieső (érvénytelen) feltétel

helyébe beilleszthető legyen diszpozitív vagy kógens jogszabályi rendelkezés, ennek hiányában pedig alkalmazható-e ez a jogintézmény? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

Az érvényessé nyilvánítás csak abban az esetben irányelvellenes jogkövetkezmény, ha azt fogyasztói szerződés tisztességtelen általános, illetve egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétele részleges érvénytelenségének kiküszöbölésére kívánná alkalmazni a bíróság, ez ugyanis ellentétes a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikk (1) bekezdésével [Banco Español-ügy 65-73. pontja]. Minden más esetben alkalmazható az érvényessé nyilvánítás jogkövetkezménye. Így például abban az esetben is, ha a fogyasztói kölcsönszerződés részévé vált tisztességtelen általános, illetve egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel kiesése a szerződést teljesíthetlenné teszi (teljes érvénytelenség), ám az a kieső szerződési feltétel bíróság általi pótlásával (módosításával) a Ptk. 237. § (2) bekezdése szerint – érvényessé nyilvánítással – orvosolható. Az érvényessé nyilvánításnak ugyan nem feltétele a kieső feltétellel analóg jogszabályi rendelkezés létezése, ám ha létezik ilyen kógens rendelkezés a jogrendszerben, azt a bíróságnak alkalmaznia kell, ha az érvényessé nyilvánítás feltételei egyébként fennállnak [6/2013. PJE határozat 4-5. pontjai és indokolásuk, 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. pontja és indokolása].

11. Eshetőleges kereseti kérelmek sokszor nehezen kezelhetővé teszik a perköltség rendezését. Ha az elsődleges kérelem a teljes, a másodlagos részleges érvénytelenség megállapítására irányul, és csupán a másodlagos kérelem alapos (elutasító rendelkezésnek tehát nincs helye), úgy mi a követendő joggyakorlat? A pertárgy értékét az elsődleges kérelem határozta meg. Kérdéses, hogy az erre eső költséget melyik félre terhelje a bíróság, amennyiben a felperes keresetének a bíróság úgy ad helyt, hogy a szerződés nem lett egészében érvénytelen. (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

Noha az ítélet rendelkező részében foglaltak alapján a kereset elutasítására részben sem került sor, a döntés tartalma alapján azonban a felperes valójában csak részlegesen pernyertes, ezért a perköltség – és ezen belül a feljegyzett illeték – megfizetésére a feleket a részleges pernyertesség szabályai szerint kell kötelezni a Pp. 81. § (1) bekezdésére figyelemmel.

12. Hatályossá nyilvánítás esetén mennyiben vizsgálendő a teljesítőképesség, mert az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. pontja és annak indokolása csak az eredeti állapot helyreállítása körében hangsúlyozza a visszatérítési képesség követelményét? A teljesítőképesség hiánya esetén a régi Ptk. 5. § (1)-(2) bekezdése alapján lehetséges-e az érvénytelenség jogkövetkezményére irányuló marasztalási kereset elutasítása azon az alapon, hogy az joggal való visszaélést valósít meg? Ugyanez lehetséges-e a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereseti kérelemmel kapcsolatban? A fél kérelme alapján lehetséges-e részletfizetés engedélyezése, figyelemmel arra is, hogy az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 4. pontja – az eredeti állapot helyreállítása körében – kölcsönös és egyidejű visszatérítésről szól? A PK vélemény 6. pontja alapján az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítése a Pp. 217. § (3) bekezdése alapján elrendelhető-e részletekben? (Fővárosi Törvényszék)

Válasz:

A teljesítőképesség vizsgálata nem tekinthető a hatályossá nyilvánítás alkalmazási feltételének. Míg ugyanis az eredeti állapot helyreállítása olyan anyagi jogilag egységes jogintézmény, amely kizárólag az eredetileg és utóbb is visszafordítható olyan szolgáltatások esetén lehetséges, amelyek esetében a restitúció is kölcsönösen és természetben lehetséges, addig a hatályossá nyilvánítás alkalmazására épp akkor kerülhet sor, ha az érvénytelen szerződés ellenére már teljesített szolgáltatás eleve, vagy egy utóbbi változás folytán visszafordíthatatlanná vált. A teljesítőkészség és

-képesség vizsgálata tehát magához a szolgáltatás reverzibilitásához tapad, annak egy fogalmi eleme, hiányában az in integrum restitutio nem alkalmazható, hanem – érvényessé nyilvánítás kizártsága esetén – hatályossá nyilvánításnak van helye. A teljesítőképesség hiánya hatályossá nyilvánítás esetén tehát nem a hatályossá nyilvánítást kizáró feltétel, hanem a végrehajthatóság akadálya.

Tekintve, hogy a hatályossá nyilvánításnak a teljesítőképesség vizsgálata nem feltétele, e feltételből a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye sem vezethető le.

A félnek a Pp. 217. § (3) bekezdésén alapuló kérelmét a hatályossá nyilvánítás anyagi jogi szabályaitól el kell választanunk. A Pp. ugyanis nem anyagi jogi alapon biztosít lehetőséget a részletfizetési kedvezmény megítélésére, hanem eljárásjogi jellegű, anyagi jogi jogcímtől független mérlegelési lehetőségként. A mérlegelés körében a PK 187. számú állásfoglalásnak megfelelően az eset összes körülményét figyelembe kell venni, így a felek méltányolandó érdekeit is mérlegelni kell. A Pp. 217. § (3) bekezdése értelmében ezért a részletfizetési kedvezmény mérlegelésekor minden egyes egyedi ügyben nem csak a kérelmező jövedelmi és vagyoni viszonyainak kell kiemelt jelentőséget tulajdonítani, hanem a jogosult teljesítéshez fűződő érdekének is. Ez annyit jelent, hogy a bíróság nem hozhat olyan, a kérelmező adós számára egyoldalúan kedvező döntést, amely a jogosultnak nagyobb érdeksérelmet okozna, mint a részletfizetési kedvezmény mellőzése a kérelmező adósnak. A részletfizetési kedvezmény biztosításának feltételeként értékelni kell továbbá azt is, hogy mikor és milyen okokból keletkezett a tartozás, továbbá, hogy a lejárat után a kötelezett az önkéntes teljesítésre hajlandónak mutatkozott-e, valamint, hogy a kérelmező által indítványozott részletek a követelés teljes megtérülését az eredeti teljesítési határidőhöz képest mennyiben növelnék meg.

13. A felfüggesztések után újrainduló perekben, illetve végrehajtás megszüntetési, korlátozási perekben, végrehajtási ügyekben a felmondás sorsának megítélésénél és a jogvita elbírálásánál miként kell kezelni, hogy az árfolyamréssel, egyoldalú szerződésmódosítással kapcsolatos pénzügyi elszámolások folytán változik az adósok fizetési kötelezettsége. Mikor érintheti ez esetlegesen a kölcsönszerződés felmondás miatti megszüntetését? (Kecskeméti Törvényszék)

Válasz:

A feltett kérdésre attól függően adható válasz, hogy az elszámolás lefolytatása érdekében milyen eljárás felfüggesztésére (az érvénytelenség megállapítására irányuló per vagy az érvénytelenség további jogkövetkezménye levonására irányuló marasztalási per, végrehajtás korlátozási, illetve megszüntetési per vagy végrehajtási nemperes eljárás) került sor.

A felfüggesztést követően **első fokon újrainduló érvénytelenség megállapítására irányuló per** vonatkozásában az elszámolásnak csak akkor lehet bármiféle hatása, ha a keresetet nem kell idézés kibocsátása nélkül elutasítani, illetve a pert nem kell megszüntetni amiatt, hogy a felperes a DH2 tv. 39. §-a és 37. § (1) bekezdése ellenére továbbra is kizárólag megállapítási keresetet kíván érvényesíteni. Ebben az esetben, hasonlóan ahhoz, ha eleve **az érvénytelenség további jogkövetkezménye levonására irányuló marasztalási per indul újra első fokon** a felfüggesztést követően, a bíróságnak az elszámolási törvény hatálya alá eső kérdések vitathatatlanságát hivatalból is figyelembe kell vennie a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése, 29. §-a, 38. §-a és a Pp. 229. § (1) bekezdése alapján. Ennek értelmében a bíróság csak a tisztességtelen árfolyamrésen, illetve a tisztességtelen egyoldalú szerződésmódosításon – vagy a DH2 tv. 4. § (6) bekezdése alapján a más okból érvénytelen egyoldalú szerződésmódosításon – alapuló érvénytelenségen túlmutató esetben hozhat marasztaló ítéletet, amennyiben a fél által állított, illetve hivatalból észlelt addicionális érvénytelenségi ok a szerződés olyan részleges vagy teljes érvénytelenségéhez vezet, amely fizetési kötelezettséget eredményez, és amelyet a DH2 tv. szerinti banki elszámolás nem érintett. [Lehetséges addicionális, fizetési kötelezettséggel járó, részleges érvénytelenséget eredményező kikötés pl. a számlavezetési díjjal összefüggésben, vagy teljes érvénytelenség jogszabályba ütközés, illetve a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában foglalt tisztességtelen kikötés esetén.] A Pp. 146. §-a,

illetve 146/A. §-a szerinti keresetváltoztatás szabályai alkalmazása – ha feltételei fennállnak – e helyütt sem kizárt. A Pp. 146. § (5) bekezdés d) pontja azonban a Ptk. 239/A. §-a, illetve a DH2 tv. 39. és 37. §-a miatt nem alkalmazható. Az újraindult perben a bíróság a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánításáról és az érvénytelenség ellenére történt vagyonomozgás rendezéséről a fentiekhez képest dönt úgy, hogy – figyelemmel a forintosítási törvény rendelkezéseire is – a forintosításig terjedő időre marasztalhat a fél kérelmétől eltérő anyagi jogi jogkövetkezményben is (kivéve az eredeti állapot helyreállítását, tekintettel a DH2 tv. 37. §-ára), ha az ellen a felek közösen nem tiltakoznak. (Az adott szerződés forintosítása hiányában az érvénytelenségi hivatkozás lehetősége természetesen nem korlátozódik a szerződéskötéstől a forintosításig terjedő időszakra.) Ha nincs ilyen tiltakozás, akkor a bíróság az alkalmazandó anyagi jogi jogkövetkezményt a Ptk. szerinti tartalommal (számítási mód szerint) vonhatja le; a fél marasztalási kérelmének az összegszerűsége vonatkozó eleme pedig csak annyiban köti, hogy a fél által eleve kértnél – a DH2 tv. 37. § (1) bekezdés alapján megjelölnél, illetve a Pp. 146. § (5) bekezdés c) pontja szerint utóbb leszállítottnál – magasabb összeget a félnek nem ítélt meg. [Vö.: Pp. 3. § (1) és (2) bek., 121. § (1) bek. e) pontja, 146. § (5) bekezdés c) pontja, 229. § (1) bekezdése, valamint az 1/2010. (VI. 28.) PK vélemény 7. pontja és annak indokolása, illetve a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 5. a) pontja és annak indokolása, a DH2 tv. 18. § (5) bek., 29. §-a, 37. § (1) bek., 38. §-a.]

A felfüggesztést követően **másodfokon újrainduló érvénytelenség megállapítására irányuló per** vonatkozásában az elszámolásnak szintén csak akkor lehet bármiféle hatása, ha a pert nem kell megszüntetni amiatt, hogy a felperes a DH2 tv. 39. §-a és 37. § (1) bekezdése ellenére továbbra is kizárólag megállapítási keresetet kíván érvényesíteni. A DH2 tv. 39. §-a és 37. § (1) bekezdése speciális rendelkezéseknek minősülnek, amelyek vonatkozásában a Pp. 146. § (5) bekezdés d) pontjában foglalt meghatározás, a 146/A. § (1) bekezdése által előírt határidő, illetve a 247. § (1) bekezdésében foglalt tilalom szabályai még mögöttesen sem érvényesülnek, ezért nem is jelent problémát ezek esetleges megsértése. Az újraindult másodfokú eljárásban a korábban kért megállapítás helyett a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése alapján érvényesített marasztalási kereset azonban csak az elszámolással, illetve a forintosítással nem érintett körben (részben) lehet megalapozott (ez igaz az elszámolással nem érintett érvénytelenségi ok és az elszámolás által nem „fedezett” marasztalási összeg vonatkozásában is a DH2 tv. 18. § (5) bekezdése, 29. §-a, 38. §-a és a Pp. 229. § (1) bekezdése alapján), ezen túlmenően a keresetet mint alaptalant el kell utasítani.

Abban az esetben, **ha a felfüggesztést követően másodfokon újrainduló per eleve marasztalási per volt**, a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésének alkalmazása nem jön szóba, a Pp. 146. § (5) bekezdése – annak d) pontját leszámítva – másodfokon is teljes körűen alkalmazható a Pp. 246. § (2) bekezdésére, valamint – a 247. § (1) bekezdés második mondata alapján – a 235. § (1) bekezdésére figyelemmel. Vagyis az eleve marasztalásra irányuló kereset esetén nem kizárt a fellebbezés olyan jellegű módosítása, amely a keresetben megjelölt, fellebbezéssel támadott marasztalás összege leszállítására vonatkozik. A másodfokon eljáró bíróságnak azonban a DH2 tv. 38. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgált elszámolás összegére, vitathatatlanságára a fél ilyen irányú fellebbezés-módosítása hiányában is figyelemmel kell lennie. A másodfokú ítélet ebben az esetben sem marasztalhatja az alperest az elszámolással, illetve a forintosítással érintett körben, figyelemmel a DH2 tv. 18. § (5) bekezdésére, 29. és 38. §-ára, valamint a Pp. 229. § (1) bekezdésére.

A végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránt indított perek folytatására a DH2 tv. 38. § (5) bekezdése az irányadó tekintettel arra, hogy a fogyasztói kölcsönszerződések tárgyában indított és felfüggesztett végrehajtás megszüntetési, illetve korlátozási perek korábban megindított végrehajtási eljárásokhoz kapcsolódnak. A felfüggesztett perek vonatkozásában fentebb kifejtettek e körben is megfelelően alkalmazandóak a Pp. 365. §-ára figyelemmel, azzal, hogy mindkét fél érdekelt az elszámolás eredményének bejelentésében, amely a DH2 tv. 40. §-a szerinti egyezségkötés, illetve akár közös kérelmen, akár elálláson alapuló permegszüntetés esetén az illeték állam általi viselését vonja maga után [Pp. 157. § e) pont, 160. § (1) bekezdés].

Az elszámolás a DH2 törvényben megjelölt részleges érvénytelenség ellenére történt vagyonomozgás

speciális törvényi rendelkezésen alapuló rendezése, amelynek értelmében az érvénytelen kikötés alapján történt fogyasztói teljesítéseket túlfizetesként a fogyasztó javára kell figyelembe venni. Ez szükségszerűen érinti a **bírósági végrehajtási (nemperes) eljárásban** a hitelező pénzügyi intézmény által érvényesített követelést, amely vagy az elszámolás összegével csökken, vagy meg is szűnik.

A DH2 tv. 41. § (1) bekezdése értelmében a végrehajtási eljárás a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti elszámolás adós részére történő megküldésének bejelentését követő harmincadik nap elteltét követően a törvény erejénél fogva folytatódik. A bejelentést a DH2 tv. 41. § (2) bekezdése szerint a végrehajtást kérő pénzügyi intézmény küldi meg – az elszámolás adós részére történő megküldését követő 30 napon belül – a végrehajtó vagy (ha a végrehajtható okirat a végrehajtónak még nem került megküldésre) a végrehajtást elrendelő bíróság, illetve közjegyző számára úgy, hogy ahhoz mellékeli az elszámolást is. Ezzel egyidejűleg köteles továbbá megtenni azokat az intézkedéseket is, amelyeket a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) a végrehajtást kérő részére előír. Ilyen intézkedésnek minősül a Vht. 40. §-a, amely szerint „A végrehajtást kérő köteles a végrehajtandó követelés megszűnését és csökkenését haladéktalanul bejelenteni a végrehajtónak, köteles egyúttal a végrehajtó felhívásának megfelelően a 34. § (5) bekezdésében említett összegeket is megfizetni. A végrehajtást kérő felelős a bejelentés elmulasztásából eredő költségért és kárért, valamint a 34. § (5) bekezdésében említett összegek meg nem fizetéséért.” Az adós a Vht 41. §-a alapján maga is jogosult a végrehajtandó követelés csökkenésének, illetve megszűnésének a bejelentésére (okirattal való valószínűsítésére). A valószínűsítés alapját jelen esetben a bank által kiállított elszámolás fogja képezni.

Ha a felfüggesztések után újrainduló perek, illetve végrehajtási nemperes eljárások eredményeként az adósok fizetési kötelezettsége oly módon, illetve mértékben csökken, hogy az alapján a pénzügyi intézmény által a fogyasztó szerződésszegésére hivatkozással gyakorolt **szerződés-felmondás** nem tekinthető jogszerűnek, akkor e felmondás érvénytelen, nem alkalmas a szerződés megszüntetésére, vagyis a szerződés továbbra is fennáll.

14. A DH1 tv. és a DH2 tv. alapján felfüggesztett perek egy részében a felülvizsgált elszámolás eredményeként a jogvita lezárható lesz. Igen jelentős mennyiségű per azonban újra fog indulni, amelyek érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelem tárgyában nem lesz mellőzhető annak dogmatikai alapon nyugvó tisztázása, hogy a fél az esetleges érvénytelenség nyomán milyen jogkövetkezmény alkalmazását kérheti, és hogy az a gyakorlatban mit jelent.

*Ennek fényében **aggályos a DH2 tv.-nek az az előírása, hogy a felperesnek el kell végeznie a keresetlevélben az elszámolást; annak támpontjait a jogalkotónak meg kell határoznia, vagy változatlanul lehetővé kellene tennie a megállapítási kereset előterjesztését.** (Gyulai Törvénytörvény)*

Válasz:

A fenti kérdés megválaszolása előfeltételezi annak tisztázását, hogy mely perek lesznek lezárhatóak a felülvizsgált elszámolás eredményeként. Ha a DH1 és DH2 törvényeknek a Ptk.-hoz és a forintosítási törvényhez való viszonyából indulunk ki, rögzíthető, hogy azok a perek lesznek lezárhatóak:

- amelyek tárgyául szolgáló szerződések forintosítása megtörtént, feltéve, hogy a szerződéskötéstől a forintosításig terjedő időszakra vetített valamennyi olyan érvénytelenségi okot lefedett a DH2 tv. szerinti elszámolás hatálya, amelyből az adott szerződésen alapuló jogviszonyban vagyonmozgás (teljesítés) származott;
- amelyek tárgyául szolgáló szerződések forintosítása a fogyasztó választása alapján a forintosítási tv. 12. § (3) bekezdésére tekintettel nem történt meg, feltéve, hogy a DH2 tv. szerinti elszámolás hatálya lefedett minden olyan érvénytelenségi okot, amelyből az adott szerződésen alapuló jogviszonyban vagyonmozgás (teljesítés) származott.

A DH1 és DH2 tv. hatálya alá tartozó más esetekben a jogvita folytatásának, ill. új per indításának is megalapozottan helye van, feltéve, hogy a kérelem megfelel a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében

foglaltaknak. (Vagyis ezekben az esetekben a DH2 tv. értelmében az már egyértelműen eldőlt, hogy az eredeti állapot helyreállítása megalapozottan nem kérhető. Ebből a szempontból tehát nincs jogalkotási szükséglet.)

Azon esetekben, ahol a jogvita folytatásának, illetve újabb jogvita indításának megalapozottan lehet helye, a forintosítási és az elszámolási törvény hatására a következőképpen kell figyelemmel lennie a bíróságnak.

Tekintve, hogy

- 2015. február 1-jével a forintosítási tv. hatálya alá eső szerződések meghatározott, és nem valamennyi (!), szerződési feltétele [1. § (1) bek. a) pont, 10. és 11. §, tekintettel a 7-9. §-okban foglaltakra is] módosul, és
- a forintosítási tv. által a hatálya alá tartozó szerződések jövőre nézve történő módosítása a törvény hatályának megfogalmazása miatt a DH1 tv. alapján tételezett részleges érvénytelenséget eredményező érvénytelenségi okokra és a DH2 tv. szerinti elszámolásra is tekintettel volt, a forintosítási tv. jellege nem határozható meg a polgári jog hagyományos eszközrendszere segítségével.

Nincs szó tehát sem minden érvénytelenségi ok forintosítási tv. általi ex nunc orvoslásáról, sem érvényes szerződés jogszabály (forintosítási tv.) általi módosításáról. Utóbbiról azért nem, mert a forintosított devizaalapú szerződés más okból is lehet részlegesen vagy teljesen érvénytelen, mint amit a DH1 és DH2 tv. kezelt. A forintosítás tehát olyan sui generis jellegű módosítás, amely nem képezi akadályát az általa nem érintett szerződési feltételek esetleges érvénytelenségének. Másrészt viszont, mivel a forintosítási tv. a DH2 tv. szerinti elszámolásra, és ezáltal a DH1 tv. szerinti részleges érvénytelenségi okokra maga is tekintettel van, a még meg nem szűnt, polgári perben vitatott szerződések múltbeli létszakaszát – a szerződéskötéstől a forintosításig terjedő időszakra nézve – nem lehet a DH1 és DH2 tv.-ek figyelmen kívül hagyásával megítélni. Mint ahogyan nem lehet a forintosítás hatásától eltekinteni a DH1. és DH2 tv. szerinti okokon túlmutató okból részlegesen/teljesen érvénytelen szerződések esetén sem. Mindez azt jelenti, hogy az érintett szerződéseknek mégis csak van, illetve lehet(ett) olyan létszakasza a szerződéskötéstől a forintosításig terjedő, de még az azutáni időszakban is, amely alatt a szerződés akár a DH1 és a DH2. törvényeken túlmutató okok miatt is részlegesen vagy teljesen érvénytelennek tekinthető. Az ezen létszakaszban az érvénytelenség ellenére történt vagyoni mozgásokat pedig – a DH2 tv. 39., illetve 37. § (1) bekezdésére figyelemmel a Ptk. szerint kell rendezni. E rendezés során a DH2 tv. szerinti elszámolást és a forintosítási tv. hatását azonban nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Ha az elszámolási törvény értelmében a vagyoni mozgás rendezése megtörtént vagy megtörténhetett volna, ám annak tartalmát vagy elmaradását a fogyasztó a DH2 tv. 18. vagy 19. §-a alapján nem kifogásolta, akkor az elszámolást felülvizsgálnak (rendeztetnek) kell tekinteni [38. § (6) bek. a) pontja]. A felülvizsgált elszámolás joghatása pedig az, hogy az elszámolás a továbbiakban már semmilyen más polgári eljárás útján nem vitatható [DH2 tv. 18. § (4) bek., 29. §]. Ha az elszámolással ebben az értelemben nem érintett körben – azaz valamely DH1 tv. 3. és 4. §-án túlmutatóan fennálló érvénytelenségi ok alapján, illetve ellenére bekövetkezett – vagyoni mozgás maradt rendezetlenül a felek között, e vagyoni mozgásokat lehet rendezni a felfüggesztéseket követően újraindult perekben a DH2 tv. 37. és 39. §-ára, valamint az érvényesség, illetve hatályosság nyilvánítás Ptk. szerinti tartalmára figyelemmel. (Ha az addicionális érvénytelenségi ok miatt érvénytelen szerződés a forintosítás hatálya alá esik, akkor az érvénytelenség további jogkövetkezménye levonásánál a forintosítás szerinti átváltási árfolyamra is tekintettel kell lenni.) Ha mindezekre figyelemmel alapos a marasztalási kereset, a marasztaló ítélet meghozatala során figyelemmel kell lenni az elszámolás értelmében megállapított folyósított összegre, valamint a fogyasztó által már törlesztett összegekre, illetve a javára a DH2 tv. alapján túlfizetésként elszámolt összegekre is, ugyanis a marasztalási per nem eredményezheti tartalmában azt, hogy valamelyik fél kétszer teljesítsen, illetve a másik emiatt gazdagodjék. A marasztaló ítélet ugyan nem jelenti az elszámolás vitatását, noha kétségtelenül annak lényegi korrekcióját eredményezheti. E korrekció

elvégzése viszont olyan speciális szakismeretet igényel, amellyel feltehetőleg csak az a pénzügyi intézmény rendelkezik, amely a fogyasztó elszámolásra köteles hitelezője.

Jelenleg a DH1, DH2 és a forintosítási tv.-ekkel, valamint a Pp.-vel is az az egyetlen eljárásjogi megoldás látszik összhangban állónak, ha az adott perben a bíróság a pénzügyi intézményt nyilatkoztatja arról, mivel számolt el eddig, és az elszámolt összegre hogyan hatna ki a bíróság által feltételes módon megfogalmazva alaposnak ítélt körben a fogyasztó keresete szerinti marasztalás, illetve a pénzügyi intézmény viszontkeresete vagy kifogása, feltéve, ha azt a bíróság alaposnak találja. A Gyulai Törvényszékkal tehát annyiban egyetértünk, hogy a jogalkotó e körben adós maradt a pénzügyi intézményre vonatkozó speciális eljárási szabályok megalkotásával, ugyanis ennek hiányában csak ilyen, a prejudikációt alig-alig elkerülő nyilatkoztatási megoldás lehetséges a bíróság számára. Egyetértünk a Gyulai Törvényszékkal a tekintetben is, hogy a DH2 tv. szerinti elszámolás, illetve a forintosítási tv. hatásának figyelembevétele olyan szakismeretet igényel, amelyre tekintettel e körben is speciális törvényi rendelkezések megalkotására lenne szükség.

A forintosítási tv. hatálya nem csak a DH2 tv. 6. § (5) bekezdése szerinti elszámolási fordulónapon (2015. február 1-jén) még meg nem szűnt fogyasztói kölcsönszerződésekre terjed ki [1. § (1) bek. a) pont], hanem a forintosítási tv. hatálybalépésekor (2014. december 6-án) még fennálló – a pénzügyi intézmény által már felmondott fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő – olyan tartozásokra is, amelyeket a pénzügyi intézmény vagy a vele összevont alapú felügyelet hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény késedelmes követelésként még nyilvántart, és amelyek kapcsán a pénzügyi intézményt – a DH1 és DH2 tv. alapján – elszámolási kötelezettség terheli [1. § (1) bek. b) pont]. E tartozásoknak a forintosítási tv. 15. § (1) bekezdése szerinti forintra történő átváltása [vagy 15. § (3) bekezdése szerinti visszaváltása] sem érinti azokat a felfüggesztés után újrainduló, illetve újonnan indított marasztalási pereket, amelyekben az érvényesített jog valamely olyan további részleges érvénytelenségi ok, illetve teljes érvénytelenséget eredményező ok és a DH2 tv. 37. § (1) bekezdése szerinti anyagi jogi jogkövetkezmény, amelyek az elszámolási kötelezettséget keletkeztető érvénytelenségi okokon túlmutató, a fogyasztó fizetési kötelezettségét eredményező okok. A forintosításra tehát ebben az esetben sem tekinthetünk úgy, mint amely elzárna a fogyasztót attól, hogy az elszámolással le nem fedett körben még fennálló, el nem évült tartozása jogalapját, annak érvénytelenségét más okból sikerrel vitassa. Ebben az esetben azonban tartalmilag szintén érintenie kell a bíróságnak az elszámolást, mert ennek hiányában a kétszeri elszámolás, illetve teljesítés veszélye forogna fenn. A jogalkotó tehát e körben is adós maradt a pénzügyi intézményre vonatkozó speciális nyilatkoztatási és eljárási szabályok megalkotásával.

V. HATÁRON ÁTNYULÓ SZOLGÁLTATÁSOK

1. *A Magyarországon székhellyel, fiókteleppel nem rendelkező pénzügyi intézmények és magyarországi lakhellyel rendelkező fogyasztók között létrejött kölcsönszerződésekre a DH1 tv. kapcsán fennáll-e a magyar bíróságok joghatósága (érvénytelenségi perekben és végrehajtási eljárásokban), alkalmazható-e a DH1 tv., milyen körülmények figyelembe vételével, milyen feltételekkel? (Zalaegerszegi Törvényszék)*

2. *DH1 törvény a határon átnyúló követelésekre kiterjed-e? (Fővárosi Törvényszék)*

3. *Arra a végrehajtást kérőre, aki Magyarországon sem székhellyel, sem pedig telephellyel nem rendelkező pénzintézet, és a kölcsönszerződés megkötésére sem Magyarországon került sor, vonatkoznak-e a DH1 törvény rendelkezései?*

Egy ügyben az adós Magyarországon magyar közjegyző előtt tett tartozáselismerő nyilatkozatot, amit a szerződés felmondását követően a közjegyző látott el végrehajtási záradékkal. Az ügy másodfokú elbírálása folyamatban van, a bíróság még nem foglalt állást a fellebbezés tárgyában. A döntés során annak lehet jelentősége, hogy az adott ügyben a végrehajtást kérő pénzintézet a Hpt.

6. § 38. pontja szerinti határon átnyúló pénzügyi szolgáltatást nyújtott-e az adósnak, mert ha igen, a Hpt. 1 § (1) bekezdés e) pontjára figyelemmel a DHI törvény hatálya alá tartozik; amennyiben azonban nem, a DHI tv. 17. § (3) bekezdése alkalmazásának nem lett volna helye és ezért a 17. § (7) bekezdése szerint kell eljárni. (Pécsi Törvényszék)

Válasz:

Az V. rész alkalmazásában érvénytelenségi perként jelöljük az érvénytelenség megállapítására, valamint az érvénytelenség további jogkövetkezményének levonására irányuló pereket. Marasztalási per alatt a szerződés teljesítésére kötelezés iránti pereket értjük.

1. Joghatósági kérdések

A joghatóságot a 2015. január 10. előtt indult eljárásokban a 44/2001/EK rendelet (Brüsszel I.), a 2015. január 10-én vagy azt követően indult eljárásokban az 1215/2012/EU rendelet (Brüsszel Ia.) alapján kell meghatározni.

Ha a szerződés tárgya olyan részletekben visszafizetendő kölcsön vagy bármely egyéb hitel, amelyet áruk vételének finanszírozására nyújtanak, vagy a kölcsön- vagy hitelszerződés másra irányul, de a szolgáltató a fogyasztó lakóhelyének államában folytat kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet, illetve ilyen tevékenysége erre a tagállamra irányul, és a szerződés ebbe a tevékenységi körbe tartozik (erről részletesebben lásd alább az alkalmazandó joggal összefüggésben), akkor a Brüsszel Ia. rendelet fogyasztói szerződésekre vonatkozó speciális joghatósági szabályai irányadóak [Brüsszel Ia. rendelet 17. cikk (1)]. Ellenkező esetben az általános joghatósági szabályok alkalmazandóak.

Marasztalási perek

A fogyasztói szerződésekre vonatkozó speciális joghatósági szabályok alapján a Magyarországon lakóhellyel rendelkező fogyasztó kizárólag magyar bíróság előtt perelhető [Brüsszel Ia. rendelet 18. cikk (2)].

Az általános joghatósági szabályok alapján a fogyasztó joghatósági kikötés hiányában a lakóhelye szerinti tagállam bíróságai előtt perelhető [Brüsszel Ia. rendelet 4. cikk (1)]. Külföldi bíróság joghatóságát előíró joghatósági kikötés esetén is megállapítható lesz magyar bíróság joghatósága, ha az alperes fogyasztó a magyar bíróság előtt perbe bocsátkozik [Brüsszel Ia. rendelet 28. cikk (1)]. Nem életszerű, hogy magyar bíróság előtt magyarországi lakóhellyel rendelkező fogyasztó joghatósági kifogással élne, így nagy valószínűséggel a magyar bíróságoknak marasztalási perekben a joghatósági kikötések tisztességtelenségével ebben a kontextusban nem kell foglalkozniuk. Ha a magyar bíróság a marasztalási perre megállapította joghatóságát, akkor a fogyasztó teljes vagy részleges érvénytelenségre hivatkozó vizontkeresetével kapcsolatban is eljárhat.

Érvénytelenségi perek

A fogyasztói szerződésekre vonatkozó speciális joghatósági szabályok alapján a Magyarországon lakóhellyel rendelkező fogyasztó magyar bíróság előtt eljárást indíthat [Brüsszel Ia. rendelet 18. cikk (1)], függetlenül egy esetleges joghatósági kikötéstől, mert a joghatósági kikötés ebben az esetben csak a fogyasztó javára tett alternatív kikötés lehet (Brüsszel Ia. rendelet 19. cikk 2.). Ha a joghatósági kikötés a jogvita keletkezését követően jött létre, akkor ez kizárólagos joghatóságot keletkeztet akár a fogyasztóval szemben is a szokásos tartózkodási helyétől eltérő állam bíróságainak javára (Brüsszel Ia. rendelet 19. cikk 1.), de ennek gyakorlati előfordulási lehetősége minimális.

Az általános joghatósági szabályok alapján a fogyasztó joghatósági kikötés hiányában az alperes lakóhelye (székhelye) szerinti tagállam bíróságai előtt perelhet [Brüsszel Ia. rendelet 4. cikk (1)]. Különös joghatósági szabály alapján, ha az eljárás tárgya egy szerződés, akkor a vitatott kötelezettség teljesítésének helye szerinti bíróság előtt is perelhet a fogyasztó, ami szolgáltatás nyújtása esetén az a hely, ahol a szolgáltatást a szerződés szerint nyújtották vagy kellett volna nyújtani [Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 1. a)-b)]. A szolgáltatás nyújtásának helyét nem feltétlenül a magyar, hanem az egyébként alkalmazandó jog alapján kell megállapítani. Sem az európai, sem a magyar joggyakorlat nem egységes abban, hogy pénzügyi szolgáltatások esetén a teljesítés helyét milyen szempontok szerint kell vizsgálni. Fióktelep, képviselő vagy más telephely működéséből származó jogvita tekintetében a fogyasztó a fióktelep, képviselő vagy más telephely szerinti bíróság előtt is perelhet (Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 5.).

Az általános joghatósági szabályok értelmében a felek szerződésükre kiköthetik valamely tagállam bíróságának vagy bíróságainak joghatóságát, ami a felek eltérő megállapodásának hiányában kizárólagos [Brüsszel Ia. rendelet 25. cikk (1)]. A magyar bíróságok szempontjából itt két kérdés érdemel említést. Egyrészt a magyar bíróság külföldi bíróság joghatóságát kikötő joghatósági megállapodás esetén is eljárhat, ha az alperes előtte perbe bocsátkozik [Brüsszel Ia. rendelet 28. cikk (1)]. Másrészt fogyasztói szerződések esetén, amennyiben az alperes pénzügyi szolgáltató joghatósági kifogással él, a bíróságnak hivatalból észlelnie kell a joghatósági kikötés esetleges tisztességtelenségét, és a fogyasztót ezzel kapcsolatos eljárási jogosítványairól ki kell oktatnia. A joghatósági kikötés tisztességtelenségét sem feltétlenül a magyar, hanem a szerződésre irányadó jog alapján kell megítélni, de ebben a körben az Európai Unió tagállamainak jogszabályai erősen harmonizáltak, illetve bizonyos esetekben a magyar jog kógens szabályainak védelmétől a fogyasztó még érvényes jogválasztással sem fosztható meg (erről részletesebben lásd alább az alkalmazandó joggal összefüggésben).

Végrehajtási perek

A határozatok végrehajtásával kapcsolatos perek tekintetében kizárólagos joghatósága van azon tagállam bíróságának, ahol a határozatot végrehajtották, vagy ahol azt végre kell hajtani (Brüsszel Ia. rendelet 24. cikk 5.).

2. Az alkalmazandó jog vizsgálata

A DH1 tv. a magyar anyagi jog része. Azt, hogy egy nemzetközi elemet tartalmazó jogviszonyra a magyar jogot kell-e alkalmazni, nem a DH1 tv. vagy a Hpt., hanem az uniós nemzetközi magánjogi rendeletek (jelen esetben az 593/2008/EK [Róma I.] rendelet) határozzák meg. A DH1 tv. személyi hatályának vizsgálatát tehát minden esetben meg kell előznie az alkalmazandó jog vizsgálatának.

Marasztalási és érvénytelenségi perek

Az alkalmazandó jog megállapítása az alábbi következményekkel járhat fogyasztói kölcsönszerződések esetében:

1. Ha a felek külföldi (tipikusan osztrák) jog alkalmazását kötötték ki:

a) a külföldi pénzügyi intézet üzleti tevékenységét Magyarországon végezte, vagy e tevékenysége Magyarországra irányult: a külföldi jog mellett vagy helyett a magyar jog kógens fogyasztóvédelmi rendelkezései továbbra is érvényesülnek [Róma I. rendelet 6. cikk (2)], és a DH1 tv. ebbe a körbe tartozik, vagyis a DH1 tv. kógens szabályai érvényesülhetnek, ha a jogviszony a DH1 tv. hatálya alá esik;

b) a külföldi pénzügyi intézet üzleti tevékenységét nem Magyarországon végezte, és e tevékenysége nem Magyarországra irányult, és/vagy a szolgáltatást kizárólag külföldön nyújtják: a külföldi jog

alkalmazandó; a külföldi jog mellett vagy helyett csak a magyar jog imperatív (az alkalmazandó jogtól függetlenül feltétlen érvényesülést kívánó) rendelkezései érvényesülnek (Róma I. rendelet 9. cikk), és a DH1 tv. nem ebbe a körbe tartozik.

2. Ha a felek nem kötötték ki sem külföldi, sem a magyar jog alkalmazását:

- a) a külföldi pénzügyintézet üzleti tevékenységét Magyarországon végezte, vagy e tevékenysége Magyarországra irányult: a magyar jog (a fogyasztó szokásos tartózkodási helye szerinti jog) alkalmazandó [Róma I. rendelet 6. cikk (1) a) és b)], vagyis a DH1 tv. szabályai teljes körűen érvényesülhetnek, ha a jogviszony a DH1 tv. hatálya alá esik;
- b) a külföldi pénzügyintézet üzleti tevékenységét nem Magyarországon végezte, és e tevékenysége nem Magyarországra irányult, és/vagy a szolgáltatást kizárólag külföldön nyújtják: a rendes kollíziós szabályok értelmében a külföldi jog alkalmazandó [Róma I. rendelet 4. cikk (1) b)]; a külföldi jog mellett csak a magyar jog imperatív (az alkalmazandó jogtól függetlenül feltétlen érvényesülést kívánó) rendelkezései érvényesülnek (Róma I. rendelet 9. cikk), és a DH1 tv. nem ebbe a körbe tartozik.

Az ténykérdés, és az eljáró bíróságoknak kell megállapítaniuk, hogy a pénzügyintézet tevékenységét Magyarországon végezte-e. A pénzügyintézet Magyarországon végzi a tevékenységét, ha itt fióktelepe, képvisellete vagy telephelye működik, ha rendszeresen szolgáltatásokat nyújt Magyarországon, ha az ügyfelek megrendelését vagy ajánlatát közvetlenül vagy közvetítőkön keresztül Magyarországon veszi fel, illetve maga utaztatja az ügyfeleket azzal a céllal, hogy külföldi székhelyén velük szerződést kössön.

Az ugyancsak ténykérdés, és az eljáró bíróságoknak kell megállapítaniuk, hogy a pénzügyintézet tevékenysége Magyarországra irányult-e. Önmagában az a tény, hogy a pénzügyintézet honlapja Magyarországon is elérhető, illetve azon magyar nyelvű információ vagy forintban számított összegek is megjelennek, nem minősül ilyennek. Ha azonban a pénzügyi szolgáltató ezt egyértelműen azzal a céllal teszi, hogy szolgáltatásait magyarországi ügyfeleknek is felkínálja, őket azok igénybevételére rávegye (pl. kifejezetten megemlíti, hogy magyarországi ügyfeleket is kiszolgál, útvonaltervet szerepeltet a honlapon, aminek segítségével a szolgáltató megközelíthető, magyar nyelven kommunikál a fogyasztóval stb.), akkor ez megállapítható.

Az részben ténykérdés, részben jogkérdés, hogy a szolgáltatást kizárólag külföldön nyújtották-e. A vonatkozó szabály a Róma I. rendeletben [6. cikk (4) a)] alapvetően a turizmushoz kapcsolódó szolgáltatásokra tekintettel született, ahol az igénybe vett szolgáltatás olyan erősen kapcsolódik a szolgáltatásnyújtás helyéhez, hogy a fogyasztó ésszerűen nem várhatja el a szokásos tartózkodási helye jogának védelmét. Az irányadó kommentárok szerint ez a szabály nem alkalmazható pénzügyi szolgáltatásokra, illetve consulting és hasonló tevékenységekre. Ha mégis alkalmazzák ezt a szabályt a magyar bíróságok, akkor további kérdésként merül fel a szolgáltatás nyújtásának helye. A szolgáltatás lényegi eleme a bank részéről a kölcsönösszeg folyósítása. Ha ez külföldi bankban vezetett számlára utalással történt, akkor a szolgáltatást a bank külföldön nyújtotta, függetlenül egy esetleges magyarországi ingatlanbiztosíték meglététől. Ha magyarországi számlára történő átutalás történt, akkor a magyar bírói gyakorlat nem egységes abban, hogy az átutaló vagy a fogadó fél számlavezető bankjának székhelye irányadó.

A Róma I. rendelet 4. cikk (3) bekezdése értelmében a bíróság alkalmazhatja azt a jogot, amihez a szerződés nyilvánvalóan szorosabban kapcsolódik, mint a rendelet által kijelölt jog, de ez csak jogválasztás hiányában lehetséges. A bíróság nem mondhatja azt, hogy a választott jogtól eltekint, mert a szerződés más joghoz szorosabban kapcsolódik.

Végrehajtási eljárások

Magyar bíróság vagy más hatóság eljárására főszabály szerint a magyar jog az irányadó (Nmjvtv. 63. §), ide értve a DH1 tv. 17. §-át is. Azt tehát, hogy a végrehajtási eljárásokat a DH1 tv.-ben foglalt eltérésekkel kell-e lefolytatni, a DH1 tv. személyi hatálya alapján lehet eldönteni.

3. A DH1 tv. személyi hatályának vizsgálata

Marasztalási és érvénytelenségi perekben az 1/a és 2/a alatt leírt esetekben, illetve végrehajtási eljárások során a magyar bíróságnak vizsgálnia kell a DH1 tv. személyi hatályát. A DH1 tv. 1. § (1a) bekezdése a törvény hatályát a pénzügyi intézmény és a fogyasztó közötti szerződésekre terjeszti ki. A pénzügyi intézmény fogalmára a DH1 tv. a Hpt. 7. § (1) bekezdése szerinti definíciót rendeli alkalmazni, ami meghatározza, hogy pénzügyi intézménynek minősül a hitelintézet és a pénzügyi vállalkozás, ez utóbbiakat pedig később 8. § (1) és a 9. § (1) részletezi.

A DH1 tv. és a Hpt. személyi hatálya közötti kapcsolat mellett szól az az érv is, hogy a Hpt. fogalomhasználatában a pénzügyi intézmény csak a Hpt. hatálya alá tartozó pénzügyi intézményeket jelentheti, a DH1 tv. utaló szabálya ezt a személyi hatályt nem terjesztheti ki. Ezt az álláspontot erősíti az az érv is, hogy bár a DH1 tv. célja elsősorban a fogyasztóvédelem, számos rendelkezése természetét tekintve pénzügyi felügyeleti jellegű [pl. 5. § (2) bekezdés], illetve a Magyar Nemzeti Banknak ad olyan jogosítványokat, amelyeket az csak a pénzügyi felügyelete alá tartozó pénzügyi intézményekkel szemben gyakorolhat [pl. 6. § (2) bekezdés]. Ennek megfelelően a DH1 tv. rendelkezései összességükben aggálytalanul csak a Hpt. személyi hatálya alá tartozó pénzügyi intézményekkel szemben alkalmazhatóak.

A határon átnyúló szolgáltatás Hpt.-beli fogalmának alkalmazásával kapcsolatban a következő támpontok adhatók.

A Bizottság egy közleményében (Commission Interpretative Communication SEC(97) 1193) kísérletet tett a határon átnyúló pénzügyi szolgáltatás fogalmának meghatározására a 89/646/EGK irányelv értelmezésével. Az anyag lényege, hogy a „jellemző szolgáltatás nyújtásának a helye” határozza meg a határon átnyúló jellegét, de elismeri, hogy nincsen olyan módszer, amivel a pénzügyi szolgáltatások esetében ez megnyugtatóan meghatározható. Önmagában az a tény, hogy a magyar fogyasztó külföldön kötötte meg a szerződést, nem teszi a szolgáltatást határon átnyúlóvá, ahogyan az sem, hogy a külföldi bank Magyarországon hirdet, vagy tesz ajánlatot. Az internetes banki szolgáltatások magyarországi elérhetősége sem teszi a pénzügyi szolgáltatást határon átnyúlóvá. Az sem feltétlenül határon átnyúló szolgáltatás, ha a szerződést Magyarországon kötik meg, vagy a bank képviselője Magyarországra látogat a biztosítéki ingatlan felmérése céljából. Ha viszont a bank alkalmazottját azzal a céllal küldte Magyarországra, akár tartósan, akár ideiglenesen, hogy a jellemző banki szolgáltatást itt nyújtsa, akkor ez határon átnyúló szolgáltatás. A Bizottság közleménye nem érinti az ingatlanbiztosíték vagy a hitelfelvétel céljának a kérdését, de a „jellemző szolgáltatás helye” szempontjából ez nem is tűnik relevánsnak. Ebből az a következtetést vonható le, hogy a tipikus konstrukció (a külföldi bank a nála vezetett bankszámlára folyósít) nem minősül határon átnyúló pénzügyi szolgáltatásnak, vagyis a DH1 tv.-t nem kellene alkalmazni. A Bizottság egyébként egy másik tagállam területén nyújtott, határon átnyúló pénzügyi szolgáltatás definiálása során hangsúlyozta, hogy ez nem érinti az egyes szerződésekre alkalmazandó jog meghatározását, hanem a felügyeleti jogok gyakorlása (a bejelentési kötelezettség fennállása) szempontjából jelentős.

Az EU Bíróságának van joggyakorlata a határon átnyúló szolgáltatások meghatározásával kapcsolatban, de ezek a döntések a szolgáltatásnyújtás szabadságával összefüggésben születtek. Itt az EUMSZ 56. cikke kifejezetten úgy fogalmaz, hogy a diszkrimináció tilos olyan személyekkel szemben, akik másik tagállamban telepedtek le, mint az a személy, akinek a szolgáltatást nyújtják. Így ebből a szempontból elég, ha a szolgáltató és a fogyasztó székhelye és szokásos tartózkodási helye különböző tagállamokban van. Ez az értelmezés azonban a jelen esetekre nem irányadó.

Az MNB 2013 novemberében kiadott egy állásfoglalást a hitel és pénzkölcsön határon átnyúló szolgáltatásként történő nyújtásának jogi megítéléséről, ami a hivatalos honlapon is elérhető (http://felugyelet.mnb.hu/data/cms2416647/allasfogl_penzpiac_131210.pdf). Eszerint amennyiben a fogyasztó külföldi honosságán kívül nincs más magyarországi vonatkozása az ügyletnek, akkor az külföldi fogyasztásnak és nem határon átnyúló ügyletnek minősül. Viszont az MNB úgy véli, ha a kölcsön biztosítékként magyarországi ingatlanra kötnek ki jelzálogjogot, akkor „valószínűsíthető” a határon átnyúló tevékenység megvalósulása. Az MNB szerint ennek két következménye van: a külföldi pénzintézet ezt a tevékenységet köteles lesz bejelenteni saját felügyeletének, aki erről a magyar felügyeletet is tájékoztatja, másrészt a jogügyletre a magyar jogszabályokat is alkalmazni kell, vagyis a fogyasztó támaszkodhat az illetősége szerinti ország fogyasztóvédelmi szabályaira. Az állásfoglalás a régi Hpt. 1. § (2) g) pontján, illetve a 2. sz. melléklet III/43. pontján alapul. Ennek az érvelésnek két súlyos fogyatéka van: egyrészt a főkötelemre alkalmazandó jogot a biztosíték jellege alapján határozza meg, másrészt összemossa a közjogi természetű felügyeleti intézkedés, illetve a magánjogi természetű fogyasztói kölcsönszerződés szempontjából irányadó jogot.